

# ***Talousarvio 2025***

## ***Taloussuunnitelma 2026–2027***

## Sisällys

1	Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohdat .....	3
1.1	Kunnanjohtajan katsaus .....	3
1.2	Yleinen taloudellinen tilanne, aluekehitys ja kuntatalous .....	4
1.3	Ristijärven kunnan taloudelliset lähtökohdat .....	6
1.4	Ristijärven kunnan toimintaympäristö .....	8
1.4.1	Väestö, asuminen ja työllisyys .....	8
1.4.2	Hyvinvointi ja terveys .....	9
2	Kuntastrategia .....	12
3	Ristijärven kunnan talous .....	13
3.1	Talousarvion rakenne ja sitovuus .....	13
3.1.1	Talousarvion rakenne .....	13
3.1.2	Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet .....	14
3.2	Ristijärven kunnan talous 2025–2027 .....	14
3.3	Talouden tasapainottaminen ja toimenpiteet .....	18
3.4	Tuloslaskelma .....	19
3.5	Rahoituslaskelma .....	20
3.6	Sisäinen valvonta ja riskien hallinta .....	21
4	Henkilöstö .....	23
5	Käyttötalous .....	26
5.1	Keskusvaalilautakunta .....	26
5.2	Tarkastuslautakunta .....	26
5.3	Kunnanvaltuusto .....	26
5.4	Kunnanhallitus .....	27
	Elinvoimapalvelut .....	29
	Hallintopalvelut .....	34
5.5	Sivistyspalvelut .....	38
5.6	Tekniset palvelut .....	47
6	Investoinnit .....	53
6.1	Perustelut .....	53
6.2	Investointisuunnitelma 2025–2027 .....	53
7	Kuntakonserni .....	55

# 1 Talousarvion ja -suunnitelman lähtökohdat

## 1.1 Kunnanjohtajan katsaus

Talousarviovuosi 2025 on kolmas sote-palvelujen muutoksen jälkeinen vuosi. Sote -palveluiden ja pelastustoimen tuottaminen siirtyi 1.1.2023 uudelle Kainuun Hyvinvointialueelle. Kainuun soten toimintojen lopettamiseen liittyen häntiä oiottiin kuluvan vuoden aikana, ja muun muassa palkkaharmonisointiin liittyen kunnille tuli vielä lisää kustannuksia. Uudella hyvinvointialueella on edelleen haasteita rahoituksessa, mikä vaikuttaa kunnassa toteutettavien sote- ja pelastuspalvelujen laatuun ja määrään. Hyvinvointialue on irtisanonut kunnalta vuokraamia tiloja, minkä takia vuokratulot laskevat. Te-palvelujen siirtyessä kuntien vastuulle, osa vuokratiloista on pystytty osoittamaan näiden palvelujen tuottamiseen. Sote-kiinteistöjen vuokraus edellyttää vuokrakiinteistöjen yhtiöittämisen talousarviovuoden loppuun mennessä.

Talouden suhteen ennusteet osoittavat talouden hienoista elpymistä. Muutokset vaikuttavat viiveellä kuntatalouteen. Hallitus hakee säästöjä valtiontalouden oikaisemiseksi. Verotulojen ja valtionosuuksien kehityksen osalta kuntiin ei ole luvassa lisää rahaa tulevina vuosina valtionosuusjärjestelmän uudistamisesta huolimatta. Kulunut vuosi jää tulokseltaan miinusmerkkiseksi, kuten myös talousarviovuosi ja suunnitelmavuodet. Talouden tasapainottamistoimia on tehty jo vuosia. Tasapainottamissuunnitelma käsitellään valtuustossa vuoden 2024 loppupuolella. Tavoitteena on sopeuttaa ja tasapainottaa taloutta vuoden 2027 loppuun mennessä reilulla 600 000 eurolla. Kunnan taseessa on kertynyttä ylijäämää vuoden 2023 lopussa noin 1,6 me, mutta kuluu parin -kolmen vuoden aikana tasapainottamistoimista huolimatta.

Kuntayhteistyötä jatketaan kaavoituksessa, rakennustarkastuksessa, maaseutuhallinnossa, kansalaisopistotoiminnassa ja ympäristötarkastuksessa. Edelleen haemme laajempaa kuntien välistä yhteistyötä rakennusvalvonnan ja sivistystoimen eri tehtävien hoitamiseksi. Suunnitteilla on kolmen kunnan yhteinen kirjastotoimenjohtaja Paltamon ja Hyrynsalmen kanssa. Aivan kaikkia tehtäviä ei voida toteuttaa kuntayhteistyöllä, joten eläköityvien tilalle on palkattava uusia henkilöitä. Tulevaisuuden pienen kunnan tehtävien järjestäminen vaatii edelleen suunnittelua ja tiivistä yhteistyötä naapurikuntien kanssa.

TE-palvelujen tuottaminen siirtyi 1.1.2025 valtiolta kuntien vastuulle. Kunnassa toiminnot järjestetään jo työllisyyden kuntakokeilun myötä saatujen kokemusten mukaisesti Paltamon kunnan toimesta Kajaanin kaupungin hallinnoimissa kokonaisuutta Kainuun ja Koillismaan alueilla.

Kuntalaisten hyvinvointi ja terveys eli hyte -työ tulee vaatimaan panostusta ennalta ehkäisevän päihdetyön, liikunnan ja kulttuurin edistämiseksi sekä yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa. Kunnan liikuntapaikkoja kehitetään edelleen niin, että käyttöaste lisääntyy ja yhä useampi kuntalainen saadaan aktivoitua pitämään huolta terveydestään ja kunnostaan.

Kunnassa on yli 60 vapaa-ajan ja pysyvän asumisen tonttia vaaramaisemissa ja vesistöjen äärellä. Tuulivoiman kaavoituksessa on aloitettu viides kaavan laatiminen. Ensimmäinen tuulivoimayleiskaava tulee valtuuston päätettäväksi alkuvuodesta. Hinku -kuntaverkostoon liittymisen myötä yhteisenä tavoitteena on sitoutuminen ilmastotavoitteiden saavuttamiseen. Tuulivoima ja myös aurinkoenergia edistävät tämän tavoitteen saavuttamisessa. Tuulivoima tuo kunnalle toteutuessaan merkittäviä kiinteistöverotuloja, joka mahdollistaa peruspalvelujen tuottamisen kuntalaisille laadukkaina.

Talousarviovuoteen lähdetään luottavaisin mielin siitakin huolimatta, että talousarvio on alijäämäinen ja vielä suunnitelmavuosillekin riittää haasteita talouden tasapainoon saattamisessa. Kuntalaisille tarjottavien palveluiden tuottamisessa uskomme lisääntyvään kuntayhteistyöhön.

Petteri Seppänen  
kunnanjohtaja

## 1.2 Yleinen taloudellinen tilanne, aluekehitys ja kuntatalous

**Suomen taloudellinen kasvu** on käynnistymässä ja vahvistuu loppuvuodesta, arvioi valtiovarainministeriö kesän taloudellisessa katsauksessaan. Vaikka hallituksen sopeutustoimet heikentävät kotimaista kysyntää, kulutus ja investoinnit toipuvat, kun inflaatio hidastuu ja korot laskevat. Suomen bruttokansantuotteen muutoksen arvioidaan pysyvän 0 %:ssa.

Maailmantalouden näkymät ovat kohentuneet ja etenkin Yhdysvaltojen kasvu jatkuu edelleen varsin vahvana. Korkojen laskun lisäksi työllisyystilanne paranee ensi vuonna ja kuluttajien luottamus talouteen kohentuu. Inflaatio Suomessa on ollut hitaampaa kuin euroalueella ja kuluttajahinnat ovat nousseet vuoden 2021 alusta Suomessa reilut 14 %, kun euroalueella hinnat ovat nousseet lähes 20 %.

Rakentaminen on vähentynyt poikkeuksellisen paljon, mutta kone- ja laiteinvestoinnit ovat kasvaneet energia- ja teknologiamurroksen investointien myötä. Erityisesti puolustusteollisuuteen ja turvallisuuteen liittyvät julkiset investoinnit ovat kasvussa. Reaalitalouden kasvu voi olla ennustettua hitaampaa riippuen mm. vientimarkkinoiden elpymisestä, kriisien kerrannaisvaikutuksista ja geopoliittisista jännitteistä maailmantaloudessa sekä rakentamisesta ja yksityisestä kulutuksesta Suomessa. Energiaturmukseen liittyvät uusiutuvan energiatuotannon ja vihreän siirtymän investoinnit voivat yllättää kumpaankin suuntaan.

**Julkisen talouden** alijäämät korjaantuvat hitaasti. Tämän vuoden alijäämä on 3,7 % suhteessa bkt:hen ja ensi vuonna suhdanteen koheneminen ja hallituksen sopeutustoimet painavat alijäämään 3,1 % suhteessa bkt:hen ja vuonna 2028 se on edelleen yli 2 %. Julkisyhteisöjen velkasuhde nousee yli 80 prosentin syvien alijäämien ja hitaan kasvun myötä. Ennustejakson lopulla velkasuhde on yli 85 % suhteessa bkt:hen.

Kuntien ansiokehitys on tulevina vuosina yleistä ansiokehitystä (+3,1 %) nopeampaa. Kuntien ansio-tasoindeksin muutos on keskimäärin +3,5 % vuosina 2025-2028 ja palkkasumman keskimääräinen muutos +4,2 %.

Kuluttajahintojen nousu hidastuu, mutta hintataso jää korkealle. Kuntien hintaindeksin nousu on keskimäärin 3,2 % vuosina 2025–2028. Inflaatioennusteen vuosimuutos vuonna 2025 on +1,6 %. Lyhyiden korkojen ennustetaan laskevan 2 %:iin vuoteen 2028 mennessä, mutta pitkät korot pysyvät vakaana 2,7 % (2028).

Myös julkisen talouden ennusteessa on epävarmuutta. Erityisen vahvasti vaikuttavat työttömyys/työllisyys, palkkasumma, yksityinen kulutus ja korkotaso. Epävarmuutta aiheuttavat myös paikallishallinnon kustannukset ja hintojen nousu sekä päätettyjen toimien toimeenpano.

**Kuntien talousnäköymät** ovat heikentyneet rajusti kevään kuntatalousohjelman kehitysarviossa. Jos kunnat eivät toteuttaisi kehyskaudella sopeutustoimia lainkaan, kuntien ja kuntayhtymien vuosikatteen eivät valtiovarainministeriön arvion mukaan riittäisi kehysvuosina edes poistoihin, saati nettointeihin. Kunnat ovat sote- ja TE-palvelu-uudistusten keskellä nyt äärimmäisen vaikean talousnäköymän edessä, mikä on pakottanut kunnat sopeutustoiimiin jo tämän vuoden aikana.

Kuntien heikon talousnäköymän taustalla on useita syitä. Näköymiä on heikentänyt muun muassa pitkittynyt taloustaantuma, joka pienentää kuntien yhteisöverotuloja sekä kasvattaa kuntien rahoittamia työmarkkinatuen menoja. Myös sote-siirtolaskelmien tarkentumisesta aiheutuneet takaisinperinnät pienentävät kuntien tuloja 2025–2027.

Nykyiset toimet vuosikatteen vahvistamiseksi eivät kuitenkaan ole riittäviä nostamaan kuntataloutta kestäväälle tasolle. Hallituksen huomattavista sopeutustoimista huolimatta julkisen talouden tilanne ja näköymät ovat lähivuosina erittäin huolestuttavat. Koska kunnat ovat osa julkista taloutta, maan hallituksen paineet välittyvät myös paikallistasolle. Sopeuttamisen pallo on nyt kunnilla.

## Taloudellisen katsauksen keskeisiä tunnuslukuja

%	2023	2024*	2025*	2026*
BKT markkinahintaan, volyymin muutos	-1,0	0,0	1,6	1,5
Yksityinen kulutus, muutos	0,6	1,0	1,4	1,5
Inflaatio	6,2	1,8	1,6	1,5
Työttömyysaste	7,2	7,9	7,6	6,9
Työllisyysaste	73,6	72,7	73,1	73,9
<b>% BKT:sta</b>				
Julkisyhteisöjen nettoluotonanto <sup>1</sup>	-2,7	-3,7	-3,1	-2,6
Valtio	-3,1	-3,3	-3,5	-3,0
Kuntahallinto	-0,5	-0,5	-0,6	-0,7
Hyvinvointialueet	-0,6	-0,6	-0,2	-0,2
Sosiaaliturvarahastot	1,5	0,8	1,2	1,3
Julkisyhteisöjen rakenteellinen jäämä	-1,5	-2,2	-2,1	-2,1
Julkisyhteisöjen EDP-velka	75,8	81,0	83,1	84,0
Valtionvelka <sup>2</sup>	56,2	60,0	61,6	62,2

<sup>1</sup> Valtionhallinnon alijäämäluvut sisältävät puolustusvoimien hävittäjähankinnat vuodesta 2025 alkaen.

<sup>2</sup> Valtiokonttorin liikkeelle laskema velka.

Lähteet: Tilastokeskus, Valtiovarainministeriö



Lähde: VM Taloudellinen katsaus kesä 2024, 17.6.2024.

**Kainuun kehitysnäkymät** ovat heikentyneet merkittävästi Ukrainan sodan heijastusvaikutusten myötä. Yleinen taloustilanne on edelleen haastava, mikä näkyy myös kainuulaisissa yrityksissä ja alueen kehitysnäkymissä lisääntyneinä lomautuksina ja irtisanomisina. Vieraan pääoman hyödyntäminen investointi- ja kehittämishankkeissa on aiempaa haastavampaa lainaehtojen kiristyessä. Yritykset joutuvat lykkäämään investointeja ja kasvuun liittyviä kehittämishankkeita epävarmuuden aikana, mikä hidastaa alueen talouskasvua entisestään. Työllisyys- ja työttömyystilanne heikkeni loppuvuodesta ja jatkuu ainakin alkuvuoden edellisvuotta huonompana. Tukea ja toimenpiteitä kansainvälisen rekrytoinnin lisäämiseksi tarvitaan edelleen erityisesti pienissä yrityksissä.

Vaikka useilla toimialoilla on haastavaa heikentyneen taloustilanteen vuoksi, matkailuala on saanut Kainuussa varsin myönteisiä näkymiä. Saatavuus ja hyvät kulkuyhteydet, etenkin sujuva lentoliikenne, on merkittävä tekijä Kainuulle, joka mahdollistaa yritysten toimintaedellytysten vahvistamista ja lisää alueen vetovoimaa sekä mahdollistaa kotimaisen ja kansainvälisen matkailun edistämistä.

Teknologioteollisuus näyttyy merkittävänä tekijänä Kainuun, sillä se kattaa yli puolet alueen koko viennistä. Kajaaniin on kehittymässä merkittävä datakeskusekosysteemi, joka on tunnistettu kansainvälisesti. Metallialalle Kainuussa koulutetaan ja rekrytoidaan aktiivisesti ulkomaista työvoimaa, jotka työllistyvät pääosin alueen suurimpiin metallialan yrityksiin. Kaivannaisala työllistää alueella suoraan ja välillisesti noin 2 000 henkilöä.

Kainuussa on tällä hetkellä neljä toimivaa tuulivoimapuistoa. Kainuun alueella on noussut esille myös useita aurinkovoimahankkeita. Rakennusala kamppailee raaka-aineiden kustannusten nousun ja kysynnän laskun tuomissa haasteissa.

Talouden matalasuhdanne on heikentänyt työttömyystilannetta viime kuukausina koko maan tavoin myös Kainuussa. Pitemmällä aikavälillä Kainuun työttömyys on vähentynyt selvästi. Työllistymishaasteiden yleisimpiä syitä ovat puutteellinen koulutus ja osaaminen, elämänhallinnan ongelmat ja terveystarjoitteet.

Työllisyysasteen tulee nousta tulevaisuudessa, mutta Kainuun väestömäärä ei millään riitä vastaamaan työvoimatarpeeseen, ja tekijäpula pahenee entisestään tulevina vuosina. Viimeisen kymmenen vuoden aikana maakunnan 15–64-vuotiaiden määrä on pudonnut 17 % ja Tilastokeskuksen ennusteen mukaan se laskee edelleen noin viidesosan vuoteen 2040.

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Alueelliset kehitysnäkömät, kevät 2024.

Kuntien tilanne heikkenee selvästi jo kuluvan vuoden aikana, arvioi Valtionvarainministeriö kuntatalousohjelmassaan vuosille 2025–2028. Kuntien menot kasvavat pääasiassa ansiökehityksen aiheuttaman kustannusten nousun ja investointitarpeiden vuoksi. Ensi vuonna kuntien toimintaan ja talouteen vaikuttaa voimakkaasti työllisyyspalvelujen siirtyminen kuntien vastuulle.

Vuonna 2024 kuntatalouden vuosikate heikkenee merkittävästi, kun mm. soteuudistukseen liittyvät poikkeukselliset verorahoituserät poistuvat ja suhdannetilanne hidastaa verotulojen kasvua. Vuosikatteet eivät riitä kattamaan poistoja tai nettoinvestointeja vuosina 2025–2028.

Kunnallisveron laskennallinen korotuspaine kasvaa tarkastelukauden loppua kohden mentäessä koko maan tasolla, mutta vuonna 2028 tilanne tasoittuu vuoden 2023 valtionosuuksien takaisinperinnän ja hallitusohjelman mukaisen peruspalvelujen valtionosuuden indeksijarrun poistuessa. Eriyisesti pienemmissä kuntakoryhmissä laskennallinen veroprosentin korotuspaine kasvaa joinakin vuosina merkittävästi. Laskennallinen korotuspaine näkyy myös negatiivisena vuosikatteenä ja tilikauden tuloksena. Veropohjan rapautuminen voi olla kasvava uhka varsinkin pienemmissä kuntakoryhmissä, jos kehitys jatkuu väestöennusteen mukaisesti.

Lähde: Valtionvarainministeriö, Kuntatalousohjelma vuodelle 2025, syksy 2024. 23.9.2024

### *1.3 Ristijärven kunnan taloudelliset lähtökohdat*

Kunnan talousnäkömät ovat heikentyneet entisestään viime vuoden talousarviosta, mikä johtuu mm. sote-siirtolaskelmien tarkentumisesta aiheutuvista takaisinperinnöistä 2025–2027.

Yleinen korkotaso ja korkealla pysyttelevät hinnat näkyvät suoraan myös kunnan taloudessa ja lisääntyneessä lainakannassa. Kuntatodistuslainaa on nostettu lisää alkuvuodesta 0,5 milj. e. Vierasta pääomaa oli vuoden vaihteessa 3 242 121 e (2 782,94 e/asukas) ja kunnan asukasluvu jatkaa yhä laskuaan (1165 as. v. 2023). Jotta väestömäärä saataisiin vakiintumaan, on kunnan elinvoimaa lisääviä toimenpiteitä kehitettävä edelleen niin talousarviovuonna kuin suunnittelukautenakin. Vuoden vaihteen jälkeen valtuusto saa käsiteltäväkseen elinvoimaohjelman osana kuntastrategiaa. TE-uudistuksen myötä kunnan rahoitusosuus perustoimeentulon ja pitkäkestoisen työttömyysturvan rahoittamisessa kasvaa. Edelleen kunta-alalle sovitun virka- ja työehtosopimuksen kustannusvaikutuksilla on suuri merkitys, eikä syksyllä alkavien palkkaneuvottelujen vaikutuksista ole vielä tietoa. Suurin osa kustannuksista aiheutuu asiantuntijapalvelujen ostoista ja digitalisaatiosta.

Kainuun työttömien määrä on ollut kasvussa verrattuna vuoteen 2023 ja työvoiman kysyntä on ollut viime vuoden kesäkuusta lähtien useimpina kuukausina merkittävästi vuoden takaista vähäisempää. Ristijärvellä työttömiä työnhakijoita työvoimasta oli ELY-keskuksen elokuun 2024 julkaisun mukaan 8,8 %, mikä on 21 % enemmän kuin elokuussa 2023. Työttömyysaste on kuitenkin vielä alle koko maan keskiarvon 10,4 %. Työmarkkinatuen kuntaosuus on alkuvuonna ollut 30 % pienempi edellisvuotta.

Kuluvana vuonna 2024 ennusteen mukaan tilikauden tulos on noin 0,25 milj. e alijäämäinen (08/24). Valtiovarainministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön laskelmiin perustuvan Kuntaliiton ennusteen mukaan Ristijärven kunnan valtionosuudet vuonna 2025 arvioidaan olevan 895 778 euroa, josta TE-uudistuksen vos-rahoitus on yhteensä 161 739 euroa. Tässä summassa on mukana kunnan valtionosuus, veromenetysten korvaus ja kotikuntakorvaukset 2025. Verotuloennuste vuodelle 2025 on

kuntaliiton arvion mukaan 3 136 000 euroa. Kunnan taseessa on edellisiltä vuosilta kertynyttä ylijäämää 1 610 000 euroa.

Toimintakate on -4 305 689 euroa, mikä on 12 prosenttia pienempi kuin vuoden 2024 talousarvion toimintakate.

## 1.4 Ristijärven kunnan toimintaympäristö

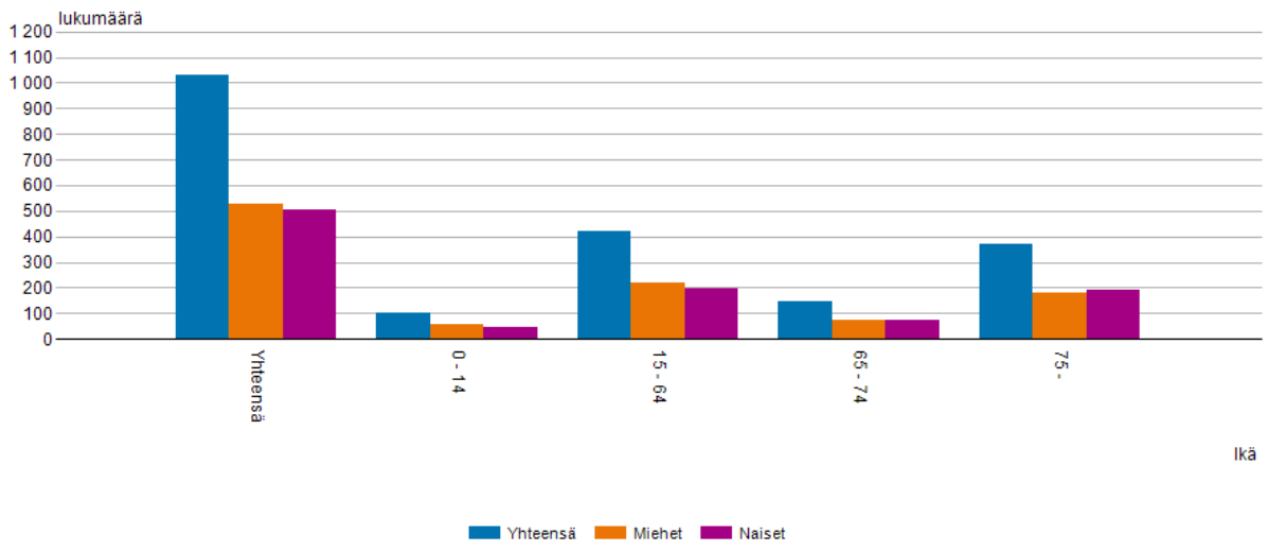
### 1.4.1 Väestö, asuminen ja työllisyys

Ristijärven kunnan väestö vuoden vaihteessa 31.12.2023 oli 1165 asukasta. Väestörekisterissä olevan tiedon mukaan Ristijärvellä on 1157 asukasta per 26.9.2024. Vuoteen 2040 mennessä ennusteen mukaan väestö vähenisi 11,4 % vuoden vaihteen tilanteesta.

	2025	2030	2035	2040
Ristijärvi	1166	1119	1 076	1032
Koko Kainuu	68 430	65 494	62 786	60 312

Vuoteen 2040 mennessä alle 15-vuotiaiden osuus laskee Tilastokeskuksen ennusteen mukaan 20,8 % ja 15–64-vuotiaiden 24,7 %, kun taas yli 65-vuotiaiden osuus kasvaa 1,2 %. Vuonna 2022 luonnollinen väestönlisäys oli -28 ja kuntien välinen nettomuutto -9.

Väestöennuste 2021: Väestö 31.12. muuttujina Sukupuoli ja Ikä. Ristijärvi, Väestö 31.12. (ennuste 2021), 2040.



Väestöllinen huoltosuhde on alle 15-vuotiaiden ja 65 vuotta täyttäneiden määrän suhde 15–64-vuotiaiden määrään. Väestörakenteen muuttuessa huoltosuhde heikkenee entisestään sekä ikääntyneiden palvelun tarve kasvaa. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan väestöllinen huoltosuhde vuonna 2040 on 146,9, kun se vuonna 2024 on 120,3.

Vakituisesti asuttuja asuntokuntia Ristijärvellä on 609, joiden keskimääräinen pinta-ala on 94 m<sup>2</sup>. Alle 18-vuotiaita on 74 asuntokunnassa 137. Kesämökkejä kunnassa on 550.

Työvoimaa Kainuun ELY-keskuksen syyskuun työllisyyskatsauksen mukaan Ristijärvellä oli 465 henkilöä, josta työttömien osuus oli 9,9 %. Alle 25-vuotiaita työttömiä kunnassa ei ole, ei myöskään avoimia työpaikkoja. Alueella työssäkäyviä oli vuonna 2022 Tilastokeskuksen mukaan 280 henkilöä, joista alkutuotanto 15,7 %, tukku- ja vähittäiskauppa 8,5 %, kuljetus ja varastointi 11,8 % ja terveys- ja sosiaalipalvelut 32,1 %. Työpaikoista 141 on yksityisellä sektorilla ja 86 julkisella sektorilla. Yksityisyrittäjiä yksityisen sektorin työpaikoista on 53.

Ristijärven kunta on mukana vuoden alussa alkaneessa työllisyyden kuntakokeilussa. Kuntakokeilu päättyy vuonna 2024, jolloin työllisyyspalvelut siirtyvät TE-keskuksilta kuntien järjestettäväksi. Työllisyyden hoito järjestetään jatkossakin ostopalveluna Paltamon kunnalta yhdessä Hyrynsalmen ja Puolangan kuntien kanssa, vaikka varsinaisena työllisyysalueen palvelujen vastuukuntana toimiikin Kajaani.



TYÖTTÖMÄT TYÖNHAKIJAT JA AVOIMET TYÖPAIKAT KUNNITTAIN 2024 SYYSKUUN LOPUSSA  
ELY-KESKUS: KAINUU

Kunta	Työvoima	Työttömät työnhakijat			Miehet	Naiset	Alle 20- vuotiaat	Alle 25- vuotiaat	Yli 50- vuotiaat	Pitkäaik. työttömät	Vamm. ja pitkäaik. sairaat	Avoimet työ- paikat
		Osuus-% työvoimasta	Yhteensä									
Hyrnsalmi	720	11,0	79	52	27	...	...	51	27	13	9	
Kajaani	16 534	9,2	1 517	915	602	63	211	529	408	228	260	
Kuhmo	3 015	9,8	294	193	101	5	17	168	80	52	18	
Paltamo	1 225	8,3	102	63	39	5	9	54	23	20	...	
Puolanka	854	15,5	132	83	49	...	8	75	49	20	13	
Ristijärvi	465	9,9	46	27	19	...	...	24	10	9	...	
Sotkamo	4 700	6,2	292	167	125	7	24	138	34	55	59	
Suomussalmi	2 802	11,3	317	215	102	...	17	187	75	65	11	
Yhteensä	30 315	9,2	2 779	1 715	1 064	87	291	1 226	706	462	379	

Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Elinkeino- liikenne ja ympäristökeskus, TE-palvelut, Työllisyyskatsaukset 2024

#### 1.4.2 Hyvinvointi ja terveys

Kunnan perustehtävänä on kuntalain 1 § mukaan edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja toimintakykyä, ehkäistä sairauksia ja syrjäytymistä sekä vahvistaa osallisuutta. Kunnan tulee myös nimetä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuutahot, asettaa strategisessa suunnittelussa tavoitteet ja määriteltävä toimenpiteet sekä arvioida ja ottaa huomioon päätöksien vaikutukset ihmisten hyvinvointiin ja terveyteen väestöryhmittäin. Hyvinvointia ja terveyttä edistetään kaikilla kunnan toimialoilla ja se parantaa kuntalaisten elämänlaatua, lisää työllisyyttä ja tuottavuutta sekä hillitsee sosiaalisten ongelmien ja eriarvoisuuden kasvamista.

Terveydenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niihin vaikuttavista tekijöistä alueittain ja väestöryhmittäin joka vuosi. Kunnan tulee myös edistää järjestöjen toimintaedellytyksiä ja vaikutusmahdollisuuksia. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL) tukee kuntia ja hyvinvointialueita terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä tuottamalla tietoa väestön hyvinvoinnista ja terveydestä, terveyden edistämisen hyvistä käytännöistä, menetelmistä ja työvälineistä. THL ohjaa kuntia ja hyvinvointialueita hyödyntämään muun muassa seuraavia kansallisia tietolähteitä: TEA viisari, SOTKANET ja kouluterveyskyselyt.

Terveyden edistämällä tarkoitetaan yksilöön, väestöön, yhteisöihin ja elinympäristöön kohdistuvaa toimintaa. Sen tavoitteena on terveyden, työ- ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen sekä terveyden taustatekijöihin vaikuttaminen, sairauksien, tapaturmien ja muiden terveysongelmien ehkäiseminen ja mielenterveyden vahvistaminen sekä väestöryhmien välisten terveyserojen kaventaminen ja voimavarojen suunnitelmallinen kohdentaminen terveyttä edistävällä tavalla.

Ristijärven kunta on nimennyt vapaa-aikaohjaajan ja sivistyspäällikön vastuuhenkilöiksi hyvinvointityön ja ehkäisevän päihdetyön osalta. Heidän lisäksensä kunnan hyvinvointi- ja ehkäisevän päihdetyön työryhmään kuuluvat Kainuun hyvinvointialueen edustajat, vanhus- ja vammaisneuvoston, nuorisovaltuuston, Lasten ja Nuorten Parlamentin sekä vanhempainyhdistyksen edustajat ja kunnan johtoryhmä. Hyvinvointityöryhmä kokoontuu 1–3 kertaa vuodessa ja sen tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä sekä vastata hyvinvointikertomuksen laadinnasta ja sitä koskevasta seurannasta. Työryhmällä ei ole itsenäistä päätösvaltaa, vaan se valmistelee ja koordinoi yhteistyötä ja on raportointivastuussa kunnanhallitukselle. Hyvinvointikertomus on osa kunnan toimintakertomusta.

Vapaa-aikaohjaaja ja sivistyspäällikkö ylläpitävät kunnan nettisivujen yhte-sivua ja kokoaa vuosittaisen sähköisen hyvinvointikertomuksen sekä valmistelee pitkän aikavälin hyvinvointisuunnitelman. Hyvinvointikertomuksen tavoitteena on tuoda esille, miten kunnallisessa päätöksenteossa hyvinvoin-

tiin liittyvien indikaattorien tuloksista ilmenevä ihmisten hyvin- ja pahoinvointi huomioidaan kuntalaisten palveluissa. Painopistealueet tulevat kuntastrategiasta. Tavoitteena ja päämääränä on kaikenikäiset hyvinvoivat ja terveet kuntalaiset. Uuden kuntastrategian mukaan kunta on virikkeellinen kasvupitäjä. Kunta yhteistyökumppaneineen tarjoaa lapsille ja nuorille monipuolista tekemistä ja harrastamista turvallisessa elinympäristössä.

Ristijärven kunnassa painopiste tulee olemaan kaikenikäisten kuntalaisten monipuolisen hyvinvoinnin edistämiseksi ja ehkäisevän päihdetyön tukemisessa. Ennaltaehkäisevällä työllä, niin kunnan päätöksenteossa kuin arjen toiminnoissa, kolmannen sektorin toiminnoissa sekä yhdyskuntasuunnittelussa, saadaan helpommin hyviä tuloksia aikaan, kuin sairauden hoidolla ja kuntouttamisella. Ne ovat kalliita vaihtoehtoja sekä kunnalle että yksilölle.

Tulevana talousarviovuonna kunta kokeilee osallistavaa budjetointia ensimmäisen kerran. Kuntalaiset saavat ehdottaa tähän liittyviä ideoita, joista parhaat valitaan jatkokeskusteluun ja sitä kautta päätettäväksi sekä toteutettavaksi. Kunta käyttää omaa rahoitustaan ja Eino Eemeli Karppisen rahastoa, joka on tarkoitettu kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen, osallistavan budjetoinnin toteuttamiseen.

Kuntalaisten liikunnallisen elämäntavan ja terveellisen ruokavalion edistämiseen pyritään yhteistyössä mm. kansalais- ja musiikkiopiston, seurakunnan sekä järjestöjen toiminnoissa ja tapahtumissa. Kunta pyrkii luomaan sellaista yhteisöllisyyttä lisäävää toimintaa yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, joissa kaikenikäisille ja eri asioista kiinnostuneille ihmisille saadaan heidän hyvinvointiaan lisääviä palveluita. Kunnan vapaa-aikaohjaaja on pitänyt mm. vauvauinnin ohjaamisen tiistaisin Virtaalassa kuntalaisten toiveiden mukaisesti ja palvelu on ollut suosittua. Sitä jatketaan, jos kysyntää riittää.

Kunta toteuttaa ns. Harrastamisen Suomen mallia tarjotakseen monipuolisia harrastusmahdollisuuksia lapsille ja nuorille heti koulupäivän päätteeksi. Lisänä on OPH:n kerhotoimintaa ja järjestöjen järjestämää kerhotoimintaa. Erityistä huomiota kiinnitetään siihen, että matalan kynnyksen digi-, harrastus- ja muita palveluja on saatavilla kaikille kuntalaisille. Kunnassa on useassa pisteessä lainattavissa liikuntavälineitä kuntalaisille, ja liikuntavälineistä huolehditaan yhdessä järjestötoimijoiden kanssa tulevaisuudessakin. Terveellisten elämäntapojen ja ruokavalion edistämiseen keskitytään arjen työssä varhaiskasvatuksessa, esi- ja perusopetuksessa, nuoriso- ja liikuntatoimissa sekä aikuisten vapaa-ajantoiminnoissa.

Kuntalaisille pyritään tarjoamaan riittävät matalan kynnyksen palvelut päihde- ja mielenterveyspalveluista sekä helposti ja anonyymisti saavutettavat sosiaalitoimen palvelut Kainuun hyvinvointialueen palveluina. Kunta huolehtii ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvointityön koordinoinnista nimeämällä valtuustokaudeksi työryhmän. Työryhmän koordinaattorit osallistuvat maakunnalliseen ehkäisevään päihdetyöhön ja hyvinvointityöhön.

Liikuntaan ja terveisiin elämäntapoihin pyritään kannustamaan kuntalaisia pitämällä kunnan liikuntaolosuhteet, salivuorot, lähiliikuntapaikat ja ulkoilualueet sekä -reitit helposti saavutettavissa. Kuntalaisten hyvinvointia lisäävästä kulttuurielämästä huolehditaan talousarvion antamisraameissa.

Päätetyt pitkän aikavälin toimenpiteet kunnassa ja seuranta:

1. Kunnan ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvointityön työryhmä kokoontuu yhteen hyte-asioiden kehittämiseksi kunnassa. Vuosittain järjestetään yhdestä kolmeen kokoontumista, joiden pöytäkirjat esitellään kunnanhallitukselle.
2. Kunnan hyte-työryhmä ylläpitää kunnan nettisivujen hyvinvointisivustoa.
3. Kunta panostaa omien liikuntakohteidensa ja terveyden edistämistapahtumiensa tiedottamiseen. Kunnan tiedotusryhmä seuraa asiaa.

4. Kunnan kaikki toimialat sitoutuvat kuulemaan omia asiakasryhmiään heitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa. Ennakkovaikutusten arviointia käytetään osana kunnan työskentelyä. Jokainen toimiala raportoi kuntalaisten osallistamisesta tilinpäätöskertomuksessa.
5. Kunta toteuttaa joka toinen vuosi kuntalaisille hyvinvointikyselyn osana kunnan talousarvio- ja kehittämistyötä. Kysely pyritään tekemään useita kanavia käyttäen, jotta mahdollisimman moni kuntalainen voi siihen osallistua. Kyselyn toteuttamisesta vastaa kunnan nimeämä ehkäisevän päihdetyön ja hyvinvoinnin työryhmä.
6. Osallistavaa budjetointia terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseksi kokeillaan kunnanhallituksen ohjeistuksen mukaisesti. Osallistavan budjetoinnin toteuttamisesta päättää kunnanhallitus.

## 2 Kuntastrategia

Kuntastrategia päivitetään valtuustokausittain. Istuva valtuusto tekee keväällä 2025 itsearviointin kuntastrategian toteutumisesta ja syksyllä 2025 uuden valtuuston aloittaessa kuntastrategia tarvittaessa päivitetään ja täsmennetään. *Keskellä Kainuuta - Sisukkaasti uudistuva kasvupitäjä Ristijärvi* – kuntastrategia on tehty vuonna 2022. Kuntastrategiassa määritellyt tavoitteet ja päämäärät yhdessä arvojen ja toimintatapojen: yhteisöllisyys, luonnonläheisyys ja sinnikkyys, toimivat kunnan johtamisen ja päätöksenteon perustana. Kuntastrategia toimii myös lähtökohtana hyvinvointikertomuksen valmistelutyölle sekä kunnan toimintaa ohjaaville suunnitelmille ja ohjeille.

Talousarvio ja -suunnitelma laaditaan siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa asetetaan vuosittain mitattavat tavoitteet palvelualoittain strategian toteuttamiseksi. Tavoitteiden toteutumista seurataan osana talouden seuranta ja tilinpäätöksen yhteydessä. Kuntastrategian päämäärät mentäessä seuraavalle valtuustokaudelle ovat:

1. Virikkeellinen kasvupitäjä  
Kunta yhteistyökumppaneineen tarjoaa lapsille ja nuorille monipuolista tekemistä ja harrastamista turvallisessa elinympäristössä.
2. Luonnonläheinen harrastekunta  
Luontoarvojen kunnioittaminen tukee vastuullisia valintoja ja luontomatkailun tukemista.
3. Mahdollisuuksien kunta  
Unelmien asuinpaikka on vaaramaisemissa ja vesistöjen äärellä keskellä Kainuuta.

Kuntastrategiassa taloudelliset tavoitteet ja mittarit määritellään talousarviovuosittain. Yleiset taloudelliset tavoitteet ovat: vuosikate kattaa poistot, tilikauden tulos on positiivinen ja sitä myöten ylijäämän kerryttäminen. Tavoitteena on myös, että konsernin lainamäärä on alle valtakunnan keskiarvon. Näiden mittareiden lisäksi vuositasolla tarkastellaan väestömäärän kehitystä sekä työllisyyden tunnuslukuja.

Valtuustokaudelle asetettuja mittareita ovat mm. osallisuuden kehittäminen ja kuntalaisten aktivoiminen, markkinoinnin ja elinkeinotoiminnan vahvistaminen ja ulkoisen viestinnän parantaminen sekä Virtaalan kokonaisvaltainen hyödyntäminen ja toimintojen kehittäminen. Työtä on jatkettava myönteisen kuntakuvan vahvistamiseksi tehostamalla monipuolista viestintää sekä kehittämällä elinvoimaa vahvistavia toimenpiteitä ja yritystoimintaa.

Kukin palvelualue määrittelee oman vastuu- ja tehtäväalueen konkreettiset toimenpiteet ja mittarit käyttötalousosiossa.

### 3 Ristijärven kunnan talous

#### 3.1 Talousarvion rakenne ja sitovuus

##### 3.1.1 Talousarvion rakenne

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan talousarviossa tulee olla käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Kunnan talousarvio on laadittu kuntalaissa esitetyllä rakenteella. Yleisperusteluissa esitetään mm. katsaus yleiseen taloudelliseen tilanteeseen sekä kunnallistalouden kehitykseen, kunnan strategia ja strategiset tavoitteet sekä palvelualueiden toiminnalliset tavoitteet. Kuntalain mukaan talousarvio ja -suunnitelma tulee laatia siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Vuoden 2025 toteuttamissuunnitelmassa kuvataan koko kunnan tasolla millä keskeisillä toimenpiteillä ja tavoitteilla talousarviovuonna toteutetaan kuntastrategiassa asetettuja painopisteitä ja tavoitteita.

Taloussuunnitelmaosan kaksi jälkimmäistä vuotta (2026–2027) ovat ohjeellisena noudatettavia.

Hallintosäännön 56 §:n mukaan valtuusto hyväksyy talousarvion käyttötalousosassa palvelualue- tai tehtäväaluekohtaiset sekä investointiosassa hankekohtaiset määrärahat, toimintatavoitteet ja tuloarviot. Valtuusto hyväksyy sitovuustason talousarvioon sisältyvänä määräyksenä. Kunnanhallitus hyväksyy erilliset talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Talousarviossa käytetään tilikartan mukaista palvelualuejakoa: kunnanhallitus, sivistyspalvelut ja tekniset palvelut.

Palvelualueet ja kunnanhallitus vastaavat toimialueidensa määrärahojen käytöstä kokonaisuutena ja määrärahojen riittävydestä sekä tulojen kertymisestä koko talousarviovuoden ajan. Investointien suunnittelusta ja rahoituksesta vastaavat ao. yksiköt yhdessä teknisten palveluiden kanssa. Investointien määrärahan sitovuustaso on hallintosäännön mukaisesti hankekohtainen. Elinkeinotoimen määrärahoista vastaa kunnanhallitus.

Talousarvioon tehtävistä sitovien määrärahojen, tuloarvioiden ja tavoitteiden muutoksista päättää valtuusto. Talousarvioon tehtävät muutokset on esitettävä kunnanvaltuustolle talousarviovuoden aikana. Määrärahan muutosesityksessä on selvitettävä myös muutoksen vaikutus toiminnallisiin tavoitteisiin ja tuloarvioihin. Vastaavasti toimintaa ja tuloarvioita koskevassa muutosesityksessä on selvitettävä muutoksen vaikutus määrärahoihin.

Kunnanhallitus päättää lainan ottamisesta ja lainan antamisesta noudattaen valtuuston talousarviossa hyväksymiä periaatteita ja euromääräisiä rajoja. Kunnanhallitus voi siirtää lainan ottamiseen ja antamiseen liittyvää toimivaltaansa alaiselleen viranomaiselle. Maksuvalmiuden turvaamiseksi käytetään kuntatodistusohjelman lyhytaikaista lainaa.

**Käyttötalousosa** sisältää palvelualuekohtaiset talousarviot. Palvelualueiden suunnitelmat sisältävät myös toiminnan kuvauksen, toimintaympäristön muutokset ja toimintaa kuvaavat tunnusluvut.

Käyttötalousosassa palvelualueittain kuvataan tarkemmalla tasolla kunkin palvelualueen tavoitteet ja toteuttamissuunnitelma talousarviovuodelle. Palvelualueiden euromääräisissä yhteenvetotaulukoissa määrärahat sisältävät sisäiset menot ja tulot.

**Tuloslaskelmaosassa** esitetään kunnan kokonaistalouden keskeiset erät, jotka ovat varsinaisen toiminnan menot ja tulot, verotulot, valtionosuudet, rahoitustulot ja -menot sekä suunnitelman mukaiset poistot. Tuloslaskelmaosaan kootaan käyttötalousosan määrärahojen ja tuloarvioiden toimintatulot ja -menot sekä esitetään niiden lisäksi määrärahat ja tuloarviot sellaisista tuloslaskelmaan kirjattavista eristä, jotka ovat eri toimielimille ja palvelualueille yhteisiä. Tuloslaskelma osoittaa tulo-rahoituksen riittävyden palvelutoiminnan menoihin, korkoihin ja muihin rahoitusmenoihin sekä omaisuuden kulumisen edellyttämiin suunnitelmapoistoihin.

**Investointiosassa** esitetään kunnan investointimenot ja -tulot, jotka talousarviovuoden osalta eritellään hankekohtaisesti. Investointiosa sisältää investointisuunnitelmat talousarviovuodelle ja suunnitelmavuosille. Useamman vuoden aikana toteutettava investointihanke jaetaan eri vuosille arvioidun aikataulun mukaan.

**Rahoitusosassa** esitetään tulo-rahoituksen riittävyyden lisäksi meno- ja tuloarviona pitkäaikaiseen rahoitukseen liittyvät menot ja tulot kuten antolainat, ottolainat ja niiden lyhennykset. Rahoitusosa sisältää rahoituslaskelman.

### 3.1.2 Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet

Kunnanvaltuusto myöntää talousarvion määrärahat käyttötalouden osalta palvelualueittain. Palvelu- ja vastuualuetta sitovat toiminnalliset tavoitteet ja toimintakate, kuitenkin niin, että kunnanhallitus voi päättää palvelualueiden kesken toimintakatteen muutoksista.

Investointiosan määrärahat ovat sitovia hankekohtaisten nettomenojen osalta.

Hallintosäännön 62 §:n mukaisesti kunnanjohtaja päättää lainan tai muun rahoituksen ottamisesta noudattaen valtuuston hyväksymiä periaatteita.

Kunnanhallituksen vastuualueella Kainuun liiton, ympäristöterveydenhuollon, rakennus- ja ympäristötarkastuksen, kaavoittajan sekä maaseutuhallinnon maksuosuudet ovat ohjeellisesti sitovia. Taloussuunnitelmavuosien 2026–2027 määrärahat, tuloarviot ja tavoitteet ovat ohjeellisia.

## 3.2 Ristijärven kunnan talous 2025–2027

**Toimintatuotot** sisältävät myyntituotot, maksutuotot, tuet ja avustukset sekä muut tuotot. Toimintatuottoja arvioidaan kertyvän 1 397 077 e, joista ulkoisia toimintatuottoja 702 131 e.

Omaisuuksia realisoidaan välttämättömiin tarpeisiin. Talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina varaudutaan metsän myyntiin metsäsuunnitelman mukaisesti. Lisäksi sijoitusomaisuudesta käytetään tuottoa, mikäli se on taloudellisesti järkevää.

- Myyntituottoja kertyy kaukolämpölaskutuksesta, jota kunta ei itse tuota, vaan se laskutetaan asiakkaalta kunnan kautta.
- Maksutuottoihin kirjataan mm. maankäytön ja rakennusvalvonnan tuotot sekä aamu- ja ilta-päiväkerhojen maksut.
- Tuet ja avustukset sisältävät mm. projektien ulkopuoliset rahoitukset.
- Muut toimintatuotot koostuvat kiinteistöjen vuokratuloista.
- Sisäisiä toimintatuottoja ovat kunnan omien kiinteistöjen kaukolämpö, vuokra sekä hallintokustannusten vyörytys.

**Toimintakulut** vuodelle 2025 ovat yhteensä -5 702 767 e, joista ulkoisia toimintatuottoja -5 007 821 e. Kainuun liiton maksuosuus on 44 287 e, johon lisätään Kainuun kuntien pl. Kajaani, yhteisen tietohallintopäällikön palkkakustannukset erillisrahana. Ympäristöterveydenhuollosta vastaa Sotkamon kunta ja sen kustannukset ovat arviolta 76 039 e, maataloushallinto ostetaan edellisten vuosien tapaan Puolangalta (28 000 e). Kuntayhteistyön muita maksuosuuksia ovat ympäristötarkastus (Suomussalmi), rakennustarkastus (Hyrynsalmi), kaavoitus (Sotkamo), kansalaisopisto ja työllisyyspalvelut (Paltamo), jotka laskutetaan toteutuneen mukaan.

### Henkilöstökulut

Henkilöstömenojen osuus ulkoisista käyttötalousmenoista vuoden 2025 talousarviossa on 42,4 prosenttia. Kevan tasausmaksu on jaettu vastuu-/tehtäväalueille henkilöstömenojen suhteessa. Kevan arvion mukaan tasausmaksu vuodelle 2025 on 69 410 euroa ja laskennallinen palkkaperusteinen

eläkemaksu on Kevan syyskuussa ilmoittaman ennakon mukaan 24,40 % palkkasummasta. Määrärahaa tulee huomioida mahdolliset eläköitymiset vuoden 2025 aikana, sillä ne eivät sisälly Kevan arvioon. Keva ilmoittaa tammikuussa 2025 ennakkolaskutuksen perusteena olevan kuntakohtaisen määrän. Henkilöstökulut kohdennetaan suoraan kustannuspaikalle.

Henkilöstösuunnittelun tavoitteena on henkilöstökulujen vakiinnuttaminen ja henkilöstöressurssien hyödyntäminen yli organisaatorajojen ja jakaminen myös taloudellisesti avustettavien yhteisöjen osalta. Kevan ennusteen mukaan vuosina 2025–2027 henkilöstöstä eläköityy 6 henkilöä. Uusia rekrytointeja tehtäessä tehtävänkuvia on tarkasteltava siten, että ne parhaiten palvelevat koko kunnan tehtäviä.

Voimassa olevien työ- ja virkaehtosopimusten sopimuskausi päättyy 30.4.2025. Palkankorotuksiin on varattu talousarvio 2025 suunnittelun taustalle 1,8 % kasvu, joka sisältää jo sovitun kehittämissuunnitelman 0,4 %. Summa ei sisällä mahdollista tehtävänvaativuusarviointista tai henkilökohtaisista lisistä aiheutuvia korotuksia. Lomarahaa varataan vuodelle 2025 täysimääräisenä 6 % palkkasummasta. Henkilösivukulut ja lomapalkkavaraukset vuodelle 2025 tallennetaan Monetralla.

Te-uudistuksen myötä palkkatukea myönnetään jatkossa ainoastaan lakisääteisillä perusteilla ja sen tilalle otetaan koko Kainuu-Koillismaa työllisyysalueella yhtä suuri ns. kuntalisä, joka on 1200 e. Koska kunnille ei myönnetä enää palkkatukea vuoden vaihteen jälkeen, kukin palvelu- ja vastuualue varaa tarvittaessa palkkakustannukset omalle kustannuspaikalle täysimääräisesti. Ensisijaisesti tuetaan yrittäjiä ja yhdistyksiä kuntalisällä ja käytetään ostopalveluita. Työllistämisen vastuualueelle varataan määräraha yleiseen työllisyyden hoitoon sekä koululaisten ja opiskelijoiden kesätyöllistämiseen.

### **Palvelujen ostot**

Sotkamon kunta tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut sekä kaavoituspalvelut. Maataloushallinnon palvelut ostetaan Puolangalta. Palvelujen ostoihin sisältyvät myös mm. Suomussalmen kunnalta hankittavat ympäristötarkastajan ja Hyrynsalmen tuottamat rakennustarkastuksen palvelut. Kansalaisopistopalvelut ja työllisyyspalvelut hankitaan Paltamosta. ICT-palvelut tuottaa Atea sekä talous- ja henkilöstöhallinnon palvelut Monetra.

**Avustukset** sisältävät mm. lasten kotihoidontuen ja sen kuntalisän, vauvarahan ja tieavustukset sekä työmarkkinatuen kuntaosuuden.

Vauvarahaa myönnetään edellisenä vuonna syntyneestä lapsesta 500 e/lapsi. Elinvoimapalvelujen avustukset maksetaan pääsääntöisesti Eino Eemeli Karppisen lahjoitusrahastoista silloin, kun ne koskevat kuntalaisten hyvinvointia terveyttä tukevia tapahtumia.

Toimintakate on -4 305 689 euroa.

### **Verotulot**

Vuoden 2025 verotuloennusteet perustuvat Kuntaliiton yhteistyössä valtiovarainministeriön ja Verohallinnon kanssa laatimiin ennusteisiin. Ristijärven kunnan tuloveroprosentti vuonna 2025 on 9,3 prosenttiyksikköä.

Verotuloja arvioidaan kokonaisuudessaan kertyvän yhteensä 3,135 me, josta tuloverojen osuuden arvioidaan olevan noin 1,885 me. Yhteisöveroja kertyy arviolta 0,336 me ja kiinteistöverotuloja 0,914 me.

Kiinteistöveroprosentit vuonna 2025 ovat:

<b>Kiinteistöveroprosentti</b>	<b>2025</b>
--------------------------------	-------------

yleinen	1,10
vakituinen asuinrakennus	0,55
muu asuinrakennus	1,55
rakentamaton rakennuspaikka	ei määritelty
yleishyödyllinen yhteisö	0,00
voimalaitos	3,10
yleinen maapohja	1,30

TILIVUOSI	2022	2023	2024**	2025**	2026**	2027**
<b>Verolaji</b>						
Kunnallisvero	3 820	1 955	1 971	1 885	1 994	2 023
<i>Muutos %</i>	2,4	-48,8	0,8	-4,3	5,8	1,4
Yhteisövero	757	423	338	336	358	377
<i>Muutos %</i>	-2,1	-44,1	-20,1	-0,5	6,4	5,5
Kiinteistövero	869	897	920	914	914	914
<i>Muutos %</i>	4,6	3,3	2,5	-0,6	0,0	0,0
<b>VEROTULOSSI KIRJATTAVA</b>	<b>5 445</b>	<b>3 275</b>	<b>3 228</b>	<b>3 136</b>	<b>3 266</b>	<b>3 314</b>
<i>Muutos %</i>	2,1	-39,9	-1,4	-2,9	4,2	1,5

Efektiiivinen veroaste kuvaa verovähennysten osuutta verotettavista tuloista eli kunnan saamaa todellista verotuottoa. Efektiiivinen veroaste vuonna 2025 on 6,55.

**Valtionosuudet** ovat merkittävä osa kunnan tulorahoituksesta ja niiden aleneminen vaikuttaa suoraan kunnan rahoitusasemaan ja tulokseen.

Kuntaliiton laskelman mukaan Ristijärven kunnan valtionosuudet vuonna 2025 arvioidaan olevan 895 788 euroa, josta te-uudistuksen vos-rahoitus on yhteensä 161 739 euroa.

Valtionosuus	TP 2023	TA 2024	E 2025**
Peruspalvelujen valtionosuus	142 593	226 070	402 566
Opetus- ja kulttuuritoimen vos	-192 273	-192 951	-189 123
Verotulojen tasaus	341 734	418 377	468 437
Verotulomenetysten kompensatio	294 418	293 386	213 908
<b>Valtionosuudet yhteensä</b>	<b>586 472</b>	<b>744 882</b>	<b>895 778</b>

### **Rahoitustuotot ja kulut**

Rahalaitoksilta otettujen pitkäaikaisten lainojen määrä vuoden 2024 lopussa on 880 000 euroa. Lyhytaikaista lainaa rahoituslaitoksilta on lisäksi 1 650 000 euroa, josta vielä loppuvuonna on tarkoitus lyhentää 200 000 euroa.



Rahoituksen turvaamiseksi Ristijärven kunnalla on Kuntarahoituksen 2,5 milj. euron kuntatodistusohjelma. Mikäli investointeja tehdään talousarviovuonna tai suunnitelmavuosina, rahoitetaan ne lainarahalla.

**Vuosikate** osoittaa sen tulorahoituksen, joka kunnalle jää juoksevien menojen maksamisen jälkeen jäljelle käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainojen lyhennyksiin. Perusoletus on, että tulorahoitus on riittävä, jos vuosikate on vähintään käyttöomaisuuden poistojen suuruinen. Ristijärvellä tulorahoitus ei kata poistoja.

Talousarviovuoden vuosikate on -338 701 euroa.

### **Tilikauden alijäämä**

Kunnan taloudellinen tilanne on talousarviovuonna ja suunnitelmavuosina alijäämäinen. Noin neljän miljoonan verotulot ja valtionosuudet ei paljon anna liikkumavaraa ja onkin tärkeää, että kaikki palvelu- ja tehtäväalueet seuraavat säännöllisesti talousarvion suhdetta toteutuneisiin kustannuksiin.

Tilikauden alijäämä katetaan edellisten vuosien tilikausien ylijäämästä. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt talouden sopeuttamissuunnitelman vuosille 2024–2027. Sopeuttamiskeinoja on etsittävä edelleen erityisesti kuntayhteistyöstä.

Alijäämän kattamisvelvollisuudesta säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Alijäämän kattamisvelvollisuus koskee vain kunnan tai kuntayhtymän taseeseen kertynyttä alijäämää, ei konsernitaseeseen kertynyttä alijäämää.

Kunnan tulee päättää taloussuunnitelmassa yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä kattamiskautena katetaan. Talouden tasapainottamisen tai alijäämän kattamisen keinojen tulee olla ensisijaisesti reaalitalouden keinoja eli tulojen lisäyksiä tai menojen vähennyksiä.

### **Lainat**

Kuntatodistusohjelman mukainen lyhytaikaisen lainan nostovaltuus on 2 500 000 euroa, josta vuoden alussa on käytetty 1 650 000 euroa. Mikäli kassatilanne ja investointien rahoitus sallii, lyhennetään lyhytaikaista kassalainaa.

### 3.3 Talouden tasapainottaminen ja toimenpiteet

Kunnan talous on ylijäämäinen tai vahvistuva, kun vuosikate kattaa sekä pitkäaikaisten lainojen lyhennykset sekä korvausinvestoinnit. Kunnan talous on tasapainossa, kun vuosikate kattaa poistot. Tasapainoisessa taloudessa tulorahoitus riittää paitsi toimintamenoihin myös pitämään palvelujen tuotantovälineet, kuten rakennukset ja verkostot, toimintakunnossa ilman lainanottoa tai omaisuuden myyntiä.

Kunnan talous on heikkenevä, kun vuosikate on positiivinen, mutta tilikauden tulos negatiivinen. Kunnan talouden tila on heikko, kun vuosikate on negatiivinen. Ristijärven kunnan vuosikate oli positiivinen vuoden 2023 tilinpäätöksessä, mutta tulos negatiivinen. Vuodesta 2024 lähtien sekä vuosikate että tulos ovat negatiivisia. Taseessa oli vuoden 2023 tilinpäätöksessä kertyneitä ylijäämiä vielä 1,6 me, mutta tämän hetken ennusteilla sekin on syötty parin vuoden sisällä.

Viimeisenä keinona talouden tasapainottamiseksi varaudutaan myymään omaisuutta. Omaisuuden myynti ei ole kuitenkaan ratkaisu, sillä se siirtää alijäämää ainoastaan jonkun aikaa eteenpäin. Kunnan talous tulee saattaa tasapainoon ensisijaisesti tuloja lisäämällä ja menoja vähentämällä ilman, että omaisuutta realisoidaan. Talouden kehityksen suunnan kääntäminen edellyttää kriittistä menojen tarkastelua ja tiukkaa talouden pitoa, muutoksia toimintatavoissa ja rakenteissa. Palvelut on tuotettava kustannustehokkaasti, hyödyntäen laajasti kuntayhteistyötä ja minimoitava kustannuksia. Edelleen isoja kustannuseriä aiheuttaa digitalisaatiovaatimukset hallinnossa ja palvelujen tuottamisessa.

Talouden tilan tarkastelua ei saa rajata pelkästään peruskuntaan, vaan kuntalain mukaan talouden tilaa tulee tarkastella koko kuntakonsernin osalta. Kuntakonsernia ohjataan omistajaohjauksella, jonka periaatteita tarkastellaan joka vuosi strategia- ja talousarvion valmistelun yhteydessä. Konsernin velkaantumiseen tulee suhtautua kriittisesti, kuten kunnan omiin investointeihinkin.

Kunta tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse tai hankkii ne sopimukseen perustuen muilta palveluntuottajilta. Siksi palvelujen tuottamistapoja vertailtaessa tueksi tulee laatia riittävän monesta näkökulmasta tehty ennakkovaikutusten arviointi. Yhä useammin kunnan palvelut hoidetaan sopimusperusteisesti, mikä edellyttää niin viranhaltijoiden kuin luottamushenkilöidenkin perehtymistä sopimusjuridiikkaan, kilpailutukseen, sopimusten seurantaan ja valvontaan sekä hankintojen suunnitteluun. Sopimushallinnan ohjeistus on hyväksytty 2023 ja se on osa asianhallintajärjestelmää. Kunnanhallitus tekee sopimuskatselmuksen vuosittain.

Henkilöstön luonnollisen poistuman yhteydessä tulee aina selvittää, onko tehtävä mahdollista hoitaa kuntien välisellä yhteistyöllä tai muulla ostopalvelulla vai palkataanko tilalle uusi henkilö mahdollisesti uudella tehtäväsisällöllä. Muutoksia tarvitaan niin toimintatapoihin kuin rakenteisiin, jotta talous saadaan pidettyä vakaalla pohjalla ja kunnalla on mahdollisuudet säilyä itsenäisenä kuntana ilman kriisikuntamenettelyä. Jotta tämä tavoite pystytään toteuttamaan, on uskallettava tehdä rohkeita ja vaikeitakin päätöksiä. Enää ei tuudittauduta menneeseen, vaan on tehtävä kauaskantoisia ratkaisuja, joilla kunnan talous saadaan vakautettua.

Talousarvio vuodelle 2025 on alijäämäinen, kuten suunnitelmavuodetkin. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt talouden sopeuttamissuunnitelman vuosille 2024–2027 (kv 9.10. § 22) ja sillä tavoitellaan n. 0,6 me pysyviä säästöjä. Iso osa sopeutustoimista on jo aloitettu jo kuluvana vuonna, joista on jo nähtävissä positiivisia tuloksia.

	2024	2025	2026	2027	yhteensä
sopeutustoimet	45 058	225 618	259 368	256 868	786 912

### 3.4 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma	Toteuma	Talousarvio	Talousarvio	TS	TS
	2023	2024	2025	2026	2027
<b>TOIMINTATUOTOT</b>	<b>1 412 655</b>	<b>1 139 002</b>	<b>1 397 077</b>	<b>1 322 237</b>	<b>1 324 088</b>
Myyntituotot/Liikevaihto	547 877	540 632	546 579	541 679	544 179
Maksutuotot	40 960	37 500	25 100	25 100	25 100
Tuet ja avustukset	167 886	55 100	56 902	2 800	2 800
Muut toimintatuotot	655 932	505 770	768 496	752 658	752 009
<b>TOIMINTAKULUT</b>	<b>-4 985 985</b>	<b>-4 974 667</b>	<b>-5 702 767</b>	<b>-5 429 549</b>	<b>-5 398 654</b>
<b>Henkilöstökulut</b>	<b>-2 063 853</b>	<b>-2 005 450</b>	<b>-2 125 526</b>	<b>-2 030 836</b>	<b>-2 040 518</b>
Palkat ja palkkiot	-1 649 569	-1 584 207	-1 677 214	-1 593 111	-1 601 652
Henkilösivukulut	-414 284	-421 242	-448 313	-437 725	-438 866
<b>Palvelujen ostot</b>	<b>-1 506 482</b>	<b>-1 621 516</b>	<b>-1 832 064</b>	<b>-1 715 995</b>	<b>-1 718 967</b>
Asiakaspalvelujen ostot	-116 777	-89 348	-29 154	-28 154	-29 154
Muiden palvelujen ostot	-1 389 705	-1 532 168	-1 802 910	-1 687 841	-1 689 813
<b>Aineet, tarvikkeet ja tavarat</b>	<b>-733 822</b>	<b>-733 095</b>	<b>-802 470</b>	<b>-760 720</b>	<b>-767 020</b>
Ostot tilikauden aikana	-733 822	-733 095	-802 470	-760 720	-767 020
<b>Avustukset</b>	<b>-184 974</b>	<b>-191 300</b>	<b>-230 000</b>	<b>-230 000</b>	<b>-230 000</b>
Avustukset kotitalouksille	-70 335	-74 000	-81 000	-81 000	-81 000
Avustukset yhteisöille ja TE	-114 639	-117 300	-149 000	-149 000	-149 000
<b>Muut toimintakulut</b>	<b>-496 854</b>	<b>-423 306</b>	<b>-712 706</b>	<b>-691 998</b>	<b>-642 149</b>
Vuokrakulut	-425 757	-413 986	-502 496	-483 038	-433 089
Muut kulut	-71 097	-9 320	-210 210	-208 960	-209 060
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-3 573 330</b>	<b>-3 835 665</b>	<b>-4 305 689</b>	<b>-4 107 312</b>	<b>-4 074 567</b>
<b>Verotulot</b>	<b>3 275 037</b>	<b>3 052 000</b>	<b>3 135 000</b>	<b>3 266 000</b>	<b>3 314 000</b>
<b>Valtionosuudet</b>	<b>586 472</b>	<b>744 882</b>	<b>895 788</b>	<b>895 000</b>	<b>895 000</b>
<b>Rahoitustuotot ja -kulut</b>	<b>-57 200</b>	<b>-70 500</b>	<b>-63 800</b>	<b>-57 850</b>	<b>-57 900</b>
Korkotuotot	2 164	2 000	2 000	2 000	2 000
Muut rahoitustuotot	26 328	7 800	14 200	14 150	14 100
Korkokulut	-81 601	-80 000	-76 000	-70 000	-70 000
Muut rahoituskulut	-4 091	-300	-4 000	-4 000	-4 000
<b>VUOSIKATE</b>	<b>230 979</b>	<b>-109 283</b>	<b>-338 701</b>	<b>-4 162</b>	<b>76 533</b>
<b>Poistot ja arvonalentumiset</b>					
Suunnitelman mukaiset poistot	-298 360	-268 141	-272 257	-237 314	-215 477
Arvonalentumiset					
<b>Satunnaiset tuotot ja kulut/Satunnaiset erät</b>					
Satunnaiset tuotot					
<b>Tilinpäätössiirrot</b>					
Poistoeron muutos / Poistoeron lisäys (-) tai vähennys (+)	14 321		14 321	14 321	14 321
<b>Tilikauden ylijäämä (alijäämä)</b>	<b>-53 059</b>	<b>-377 424</b>	<b>-596 637</b>	<b>-227 155</b>	<b>-124 623</b>

### 3.5 Rahoituslaskelma

<b>RAHOITUSLASKELMA</b>	<b>TOT 2023</b>	<b>TA 2024</b>	<b>TA 2025</b>	<b>TS 2026</b>	<b>TS 2027</b>
TOIMINNAN RAHAVIRTA					
Vuosikate	230 112	-109 283	-338 701	-4 162	76 533
Satunnaiset erät	0	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjauuserät	-31 811	0	0	0	0
TOIMINNAN RAHAVIRTA	198 301	-109 283	-338 701	-4 162	76 533
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA					
Investointimenot	-131 080	-150 000	-170 000	-150 000	0
Pys.vast.hyöd.luovutustulot	35 000	0	0	0	0
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-96 080	-150 000	-170 000	-150 000	0
<b>Toiminnan ja invest. rahavirta</b>	<b>102 221</b>	<b>-259 283</b>	<b>-508 701</b>	<b>-154 162</b>	<b>76 533</b>
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaam.lisäykset	0	-60 000			
Antolainasaam.vähennykset	34 600	161 526	19 600	24 600	24 600
Antolainauksen muutokset	34 600	101 526	19 600	24 600	24 600
Lainakannan muutokset					
Pitkäaik.lainojen lisäys	0	0	150 000	150 000	0
Pitkäaik.lainojen vähennys	-460 000	-285 000	-210 000	-160 000	-120 000
Lyhytaik.lainojen muutos	0	0	0	0	0
Lainakannan muutokset	-460 000	-285 000	-60 000	-10 000	-120 000
Muut maksuvalmiuden muutokset					
Toimeksiant.var.ja po:n muut	-13 032	0	5 000	5 000	5 000
Saamisten muutos	365 320	0	75 000	-60 000	-60 000
Korottomien velkojen muutos	-359 960	0	0	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset	-7 671		80 000	-55 000	-55 000
<b>RAHOITUKSEN RAHAVIRTA</b>	<b>-433 071</b>	<b>-183 474</b>	<b>39 600</b>	<b>-40 400</b>	<b>-150 400</b>
<b>RAHAVAROJEN MUUTOS</b>	<b>-330 850</b>	<b>-442 757</b>	<b>-469 101</b>	<b>-194 562</b>	<b>-73 867</b>
Rahavarojen muutos	-330 850	-442 757	-469 101	-194 562	-73 867

### 3.6 Sisäinen valvonta ja riskien hallinta

Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa (kv 14.12.2022, § 32) määritellään mm. sisäisen valvonnan vastuutahot ja toimintaohjeet riskien välttämiseksi. Palvelu- ja vastuualueet huomioivat ohjeessa esitetyt määräykset talousarviovalmistelussa ja esittävät suunnitelmat omissa tekstiosioissaan.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset viranhaltijat ja esimiehet pyrkivät varmistamaan, että

- kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista
- päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa
- lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan sekä
- omaisuus ja voimavarat turvataan

Ristijärven kuntakonsernin riskit jaetaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset sekä omaisuusriskit.

1. **Strategiset riskit** liittyvät kunnan pitkän aikavälin tavoitteisiin ja menestystekijöihin sekä toimintaympäristössä tapahtuviin muutoksiin. Kunnan toimintaan oleellisesti liittyviä strategisia riskejä ovat vähenevä ja ikääntyvä väestö sekä työttömyys ja työpaikkaomavaraisuus, mikä näkyy investoinneissa, rakentamisessa sekä väestön hyvinvoinnissa.

Pitkän aikavälillä tavoitteena väestömäärä tulisi saada vakautettua. Työikäisen väestön ja lapsiperheiden saaminen pysyvästi asumaan kuntaan varmistaisi palveluiden saatavuuden, lisäksi verotuloja, mutta lisäksi myös valtionosuuksia. Etätyön mukanaan tuoma ilmiö monipaikkaisesta työntekemisestä vahvistaa ja monipuolistaa kunnan palvelurakennetta, mutta toisaalta lisää kustannuksia, joita pelkkä kiinteistövero ei riitä kattamaan.

2. **Taloudelliset riskit** liittyvät talouden yleisiin riskeihin ja haasteisiin kuten valtionosuuksien leikkauksiin ja verotulojen heikkenemiseen. Tulorahoitus, verotulot ja valtionosuudet, joiden muutokset vaikuttavat vakavaraisuuteen ja maksuvalmiuteen, eivät riitä tulevana vuosina enää kattamaan kokonaan poistoja ja lainanlyhennyksiä.

Kunta on nyt uudessa tilanteessa, kun verotuloista iso osa on siirtynyt valtiolle ja valtionosuuksien kriteerit ovat muuttuneet. Te-uudistuksen mukanaan tuomat velvoitteet ja vastuut lisäävät kustannuksia, joihin laskennallinen valtionosuusrahoitus ei riitä. Maksuvalmiutta varten on varauduttava nostamaan lisää Kuntarahoitus Oyj:n kuntatodistusohjelman kassalainaa.

Taloudellisina riskeinä on erityisesti lämpölaskuista kertyneet saatavat sekä yrityskiinteistöjen vuokrat, jotka rasittavat kunnan taloutta. Saatavia on tilintarkastajan suosituksesta alakirjattu vuosittain. Hyvinvointialue on irtisanonut ison osan kiinteistöjen vuokrasopimuksista, mikä näkyy vuokratuottojen vähenemisenä.

3. **Toiminnallisilla riskeillä** tarkoitetaan kunnan päivittäistä toimintaa, johtamista, prosesseja ja järjestelmiä uhkaavia riskejä.

Keskeisimmät riskit ovat tunnistettavissa henkilöstöressurssien riittävyydessä ja henkilöstön jaksamisessa. Uusia rekrytointeja tehdessä on varmistettava, että tarvittava perehdytys on tehty ennen eläköitymisiä ja lomiamia.

Riskienhallinnassa keskeistä on varautuminen mahdollisiin häiriötilanteisiin. Varautumissuunnitelmaa päivitetään tarvittaessa ja osallistutaan valtakunnallisiin harjoituksiin. Tietojärjestelmien toimintaan liittyvät häiriöt, sekä tietoturvallisuuden ja tietosuojan kohdistuvat riskit ja niiden vaikutukset on huomioitava entistä tarkemmin päivittäisessä työssä.

4. **Omaisuuksiriskejä** ovat kuntakonsernin sisällä tai toimintaympäristössä tapahtuvia virheitä, toimintahäiriöitä ja onnettomuuksia, jotka aiheuttavat vahinkoa tai menetyksiä ja kohdistuvat usein tiettyyn kohteeseen. Vahinkoriskien hallinta perustuu ajan tasalla oleviin vakuutuksiin.

Ristijärven kunta on varautunut riskeihin vakuutuksilla, jotka kattavat kunnan omaisuuteen kohdistuvat vahingot, kunnan toiminnasta ulkopuolisille aiheutuvat vahingot sekä kunnan omalle henkilöstölle työtehtävien suorittamisessa aiheutuvat vahingot. Vakuutusten ajanmukaisuus ja kattavuus tarkastetaan säännöllisesti.

Kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja hyväksyy tehtävää varten ohjeet ja menettelytavat. Kunnanhallitus on hyväksynyt 10.10. 2022 § 125 sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeiden yhteydessä suunnitelman toiminnan arvioinnista, valvomisesta ja tarkastuksesta. Suunnitelma on voimassa vuoteen 2025 saakka. Kunnanhallitus käsittelee palvelu- ja vastuualueiden tarkastusraportit vuosittain sopimuskatselmuksen yhteydessä.

Riskit esitetään ja vaikutukset arvioidaan osana talousarvion laadintaa palvelu- ja tehtäväalueittain. Palvelu- ja tehtäväalueet seuraavat oman toimialueensa toteutumista ja raportoivat riskeistä ja poikkeamista sekä toimenpiteistä riskin minimoiseksi kunnanjohtajalle ja hallitukselle. Kunnan riskienhallinnan tasoa ja riittävyttä arvioidaan sekä varsinaiseen toimintaan, investointeihin, rahoitukseen että vahinkoihin liittyvissä riskeissä. Riskit vaikuttavat toteutuessaan kunnan asemaan, talouteen, palvelukykyyn, työvoiman saatavuuteen ja yleiseen kilpailukykyyn asukkaista ja yrityksistä.

## 4 Henkilöstö

### Henkilöstön määrä ja rakenne

Henkilöstön kokonaismäärä tarkasteluajankohtana 31.12.2023 oli 40 henkilötyövuotta (46 henkilöä).

palvelualue	TP 2023	TA 2024	TA 2025
hallinto ja elinvoimapalvelut	8	5,6	5
sivistyspalvelut	32	33,7	30,1
tekniset palvelut	6	3,4	4,4
<b>yhteensä</b>	<b>46</b>	<b>42,7</b>	<b>39,5</b>

### Henkilöstöresurssit ja työhyvinvointi

Henkilöstön määrää ja osaamisen tarvetta ennakoidaan henkilöstösuunnittelulla, joka pohjautuu palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen tarvittavaan henkilöstömäärään. Henkilöstösuunnittelu tukee henkilöstöä muutoksessa, työssä jaksamisessa ja henkilökohtaisissa tehtäväjärjestelyissä. Pienen organisaation haasteena on korvaavien työtehtävien järjestäminen työssä jatkamisen tukemiseksi työkyvyn heikentyessä.

Kunnan henkilöstön osaamisen kehittämistarpeet kartoitetaan vuosittain käytävissä kehityskeskusteluissa, joiden pohjalta tehdään koko henkilöstöä koskeva koulutussuunnitelma. Oma-aloitteista työhön liittyvää koulutusta toteutetaan eOppiva -itseopiskelualustalla. Työhyvinvoinnin kehittämistä edistäviä toimenpiteitä jatketaan vuoden 2023 työhyvinvointikyselyjen pohjalta. Työhyvinvointikysely toteutetaan vähintään joka toinen vuosi. Seuraava kysely toteutetaan vuonna 2025. Syksyn 2024 aikana selvitetään pulssikyselyn toteutusta.

Henkilöstöllä on käytettävissä liikuntaseteli, jota voi käyttää Virtaalan palveluihin. Vaihtoehtoisesti voi valita ePassin, jota voi käyttää muissa kunnissa liikuntapalvelujen lisäksi myös kulttuuriin. Henkilöstöllä on ns. kunnan kulttuuriseteli, joka mahdollistaa osallistumisen yhteen Ristijärvi Soi -tapahtuman maksulliseen tilaisuuteen.

Kaksi kertaa vuodessa henkilöstöryhmät voivat järjestetään tyhy-iltapäivän parhaiten työhön sovitettavana ajankohtana. Henkilöstöinfoja pidetään tarvittaessa ja henkilöstön intranet-sivuilla on koko henkilöstöä koskevat tiedotteet, ohjeet ja suunnitelmat. Etätyömahdollisuudella tuetaan henkilöstön työssäjaksamista ja työhyvinvointia sekä mahdollistetaan työn ja perhe-elämän joustavampi yhteensovittaminen. Etätyömahdollisuus parantaa myös työnantajaimagoa ja helpottaa asiantuntijoiden rekrytointia.

Kunnallisten virka- ja työehtosopimusten sopimuskausi kaikissa kunta-alan sopimuksissa päättyy 30.4.2025. Kunta-alan sopimuksia ovat:

- Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES
- Kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus OVTES
- Kunnallinen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus TS

Työnantaja ja työntekijäjärjestöt ovat sopineet työehtosopimuksen mukaisesta lomarahavan vaihtamisesta vapaaksi 22.6.2023 § 88.

## Henkilöstösuunnitelma 2025–2027

Palvelu-/tehtäväalue	virka/ työ	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
<b>Kunnanhallitus</b>						
kunnanjohtaja	v	1	1	1	1	1
<b>Elinvoimapalvelut</b>						
kehittämispäällikkö	t	1	0,1	-	-	-
elinvoimapäällikkö	t	0,2	1	1	1	1
<b>Hallintopalvelut</b>						
hallintopäällikkö	v	1	1	1	1	1
tiedonhallintasihteeri	v	-	-	1	1	1
palvelusihteeri	t	1	0,6	0,6	0,6	0,6
talousasiantuntija	t	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
palvelusihteeri	v	1	1,5	-	-	-
<b>Kunnanhallitus yhteensä</b>		<b>5,5</b>	<b>5,6</b>	<b>5</b>	<b>5</b>	<b>5</b>
<b>Sivistyspalvelut</b>						
<b>Varhaiskasvatus</b>						
varhaiskasvatusvastaava	v	1	1	0,5	1	1
varhaiskasvatuksen opettaja	v	1	1	0,5	1	1
varhaiskasvatuksen opettaja	t	0	0	0,8	1	1
varhaiskasvatuksen erityisopettaja	t	1	1	0,2	0,2	0,2
lastenhoitaja	t	5	5	5	5	5
ryhmäavustaja (hanke)	t	1	1	0	0	0
päiväkotiapulainen	t	1	1	1	1	1
määräaikaiset lastenhoitajat*	t	1	0	1	1	0
iltapäiväkerhon ohjaaja				0,3	0,3	0,3
<b>Varhaiskasvatus yhteensä</b>		<b>11</b>	<b>10</b>	<b>9,3</b>	<b>10,5</b>	<b>9,5</b>
<b>Vapaa-aika</b>						
kirjasto- ja kulttuurivastaava	v	1	1	0,7	0	0
kirjastopalvelusihteeri	t	0,4	0,2	0,7	1	1
vapaa-aikaohjaaja	t	1	1	1	1	1
koulunuorisotyöntekijä				0,5		
<b>Vapaa-aika yhteensä</b>		<b>2,4</b>	<b>2,2</b>	<b>2,9</b>	<b>2</b>	<b>2</b>
<b>Perusopetus</b>						
opetushenkilöstö, josta						
vakinaiset	v	12	12	11	11	11
määräaikaiset	v	2	1	0,5	0	0
kuntien yhteiset (ostopalvelu)			2	1	1	1
etäopettajat (ostopalvelu)				0,1	0	0
avustava henkilöstö (koulunkäynninohjaajat, toimisto, iltapäiväkerho)						
vakinaiset	t	3,5	5,5	4,5–5,5	4,5–5,5	4,5–5,5
määräaikaiset (hankkeet)	t	1	1	0,5	0	0
<b>Perusopetus yhteensä</b>		<b>18,5</b>	<b>21,5</b>	<b>17,6</b>	<b>16,5</b>	<b>16,5</b>
talousasiantuntija				0,3	0,3	0,3
<b>Sivistyspalvelut yhteensä</b>		<b>31,9</b>	<b>33,7</b>	<b>30,1</b>	<b>29,3</b>	<b>28,3</b>
<b>Tekniset palvelut</b>						
tekninen päällikkö	v	1	1	1	1	1
kiinteistön huoltomies	t	1	1	1	1	1
kiinteistöhuoltaja	t	1	1	1	1	1
määräaik. kiinteistöhoito- ympäristötyönt.	t	0,3	0	0,7	0,7	0,7
palvelusihteeri	t	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
talousasiantuntija	t			0,3	0,3	0,3
<b>Tekniset palvelut yhteensä</b>		<b>3,7</b>	<b>3,4</b>	<b>4,4</b>	<b>4,4</b>	<b>4,4</b>
<b>Yhteensä</b>		<b>41,1</b>	<b>42,7</b>	<b>39,5</b>	<b>38,7</b>	<b>37,7</b>

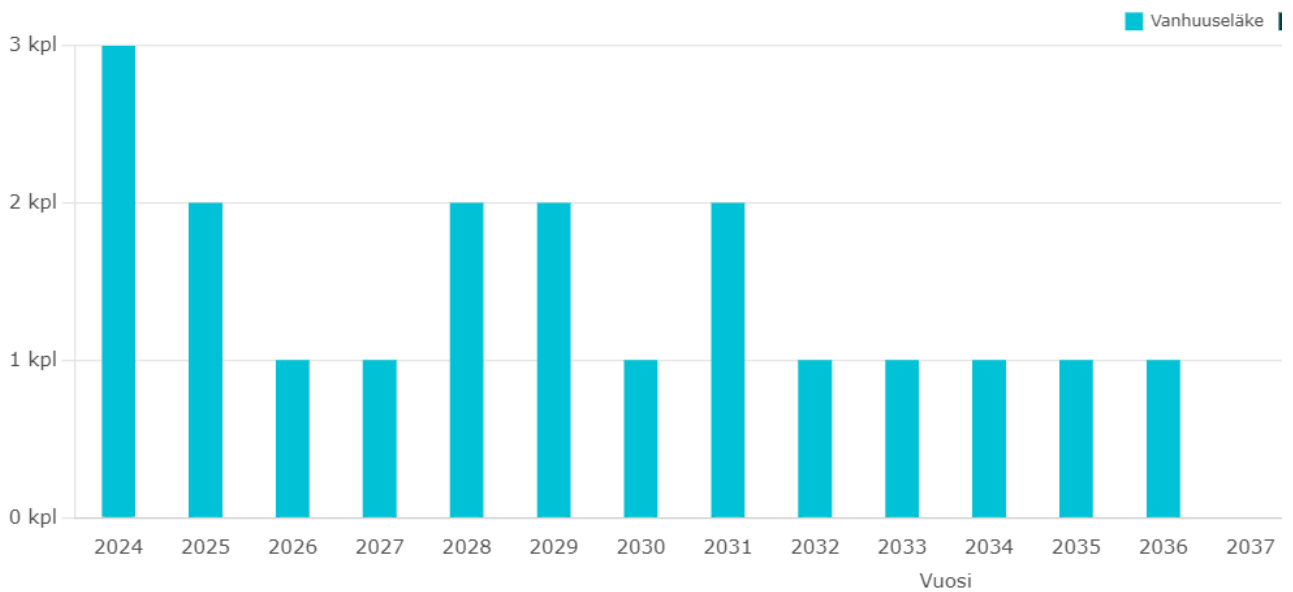


## Eläköitymisennuste vuosina 2025–2027

Henkilöstöä eläköityy Kevan arvion mukaan 6 henkilöä vuosien 2025–2027 aikana. Uusien rekrytointien kohdalla tehtäväkuvat tulee tarkistaa ja tarvittaessa päivittää vastaamaan työtehtäviä ja käytännön tarpeita. Henkilöstöpalveluista vastaa hallintopäällikkö yhdessä kunnanjohtajan kanssa.

Eläköityvien määrää kuvaava taulukko ei sisällä varhennetulle varhaiseläkkeelle eikä työkyvyttömyyseläkkeelle jääviä. Työntekijä voi itse päättää eläkkeelle jäämisestä ennen kuin täyttää 68 vuotta.

Eläköitymisennuste eläkelajeittain



## 5 Käyttötalous

### 5.1 Keskusvaalilautakunta

Vaalit	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	2 500	6 000	4 000	0	3
Henkilöstökulut	-4 834	-11 028	-7 151	0	-5
Palvelujen ostot	-738	-1 500	-1 400	0	-1
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-2 557	-400	-300	0	0
Muut toimintakulut	-200	-200	-200	0	0
TOIMINTAKULUT	-8 330	-13 128	-9 051	0	-7
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-5 830</b>	<b>-7 128</b>	<b>-5 051</b>	<b>0</b>	<b>-5</b>

Talousarviovuonna 2025 järjestetään kuntavaalit yhdessä aluevaalien kanssa. Vuonna 2026 ei ole vaaleja. Eduskuntavaalit toimitetaan huhtikuussa 2027.

### 5.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on huolehtia kuntakonsernin hallinnon ja talouden tarkastuksen yhteensovittamisesta. Lautakunta valmistelee valtuuston päätettäväksi hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset kunnan ja kuntakonsernin tavoitteet toteutuneet onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Lautakunta arvioi talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Lisäksi lautakunta valvoo Kuntalain 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi.

Tarkastuslautakunta	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
Henkilöstökulut	-3 366	-3 046	-3 052	-3	-3
Palvelujen ostot	-10 669	-10 270	-10 800	-10	-10
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-105	-200	-200	-0,2	-0,2
Muut toimintakulut	0	-0	0	0	0
TOIMINTAKULUT	-14 139	-13 516	-14 052	-14	-14
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-14 139</b>	<b>-13 516</b>	<b>-14 052</b>	<b>-14</b>	<b>-14</b>

Tilintarkastusyhteisönä tilivuosina 2023–2024 toimii BDO Audiator Oy Ab ja vastuullisena tilintarkastajana KHT, JHT Tiina Mikkonen-Brännkärr sekä 19.9.2024 lähtien JHT, KHT Jyri Pesonen.

### 5.3 Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto käyttää kunnan ylintä poliittista toimivaltaa. Valtuusto määrittelee valtuustokausittain strategiset päämäärät ja päättää resursseista tavoitteiden toteuttamiseksi. Valtuustossa on 15 valtuutettua.

Kunnanvaltuusto	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
Henkilöstökulut	-10 022	-9 138	-8 647	-9	-9

Palvelujen ostot	-6 755	-5 300	-10 200	-8	-8
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 133	-1 000	0	0	0
<b>TOIMINTAKULUT</b>	<b>-17 909</b>	<b>-15 038</b>	<b>-18 847</b>	<b>-17</b>	<b>-17</b>
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-17 909</b>	<b>-15 438</b>	<b>-18 847</b>	<b>-17</b>	<b>-17</b>

#### 5.4 Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen palvelualue sisältää maakunnallisen yhteistoiminnan, hallintopalvelut, maankäytön ja strategiaprozessit, elinkeinopalvelut, työllisyyspalvelut ja asiointiliikenteen. Kunnanhallituksen alaisia toimintoja johtaa kunnanjohtaja.

Kunnanhallituksen tehtävänä on johtaa kunnan toimintaa, hallintoa ja taloutta sekä vastata sille lainsäädännössä määrätyistä tehtävistä. Ristijärven kunnanhallitus toimii myös

- maapolitiikan ja kaavoituksen ohjauksesta ja toteutuksesta vastaavana toimielimenä
- väestönsuojeluviranomaisena
- lasten varhaiskasvatuksesta vastaavana viranomaisena
- joukkoliikennelain mukaisena joukkoliikenneviranomaisena
- asuntoasioista vastaavana viranomaisena
- ehkäisevästä päihdetyöstä annetun lain tarkoittamana toimielimenä

<b>Kunnanhallitus yhteensä</b>	TP 2023	TA 2024	<b>TA 2025</b>	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	40 147	23 060	204 160	204	204
Henkilöstökulut	-346 397	-392 786	-365 025	-296	-296
Palvelujen ostot	-380 316	-426 841	-598 936	-578	-580
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-6 540	-2 400	-4 710	-5	-5
Avustukset	-105 913	-111 300	-145 000	-145	-145
Muut toimintakulut	-65 385	-38 051	-170 579	-162	-161
<b>TOIMINTAKULUT</b>	<b>-904 551</b>	<b>-971 378</b>	<b>-1 284 250</b>	<b>-1 258</b>	<b>-1 260</b>
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-864 403</b>	<b>-948 318</b>	<b>-1 080 090</b>	<b>-1 054</b>	<b>-1 056</b>

Vanhus- ja vammaisneuvoston esittelijänä ja sihteerinä toimii vapaa-aikaohjaaja. Neuvoston kustannukset sisältyvät kunnanhallituksen toimintakuluihin.

<b>Kunnanhallitus</b>	TP 2023	TA 2024	<b>TA 2025</b>	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	31 901				
Henkilöstökulut	-116 315	-123 425	-126 498	-127	-127
Palvelujen ostot	-92 588	-49 371	-58 397	-57	-58
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 376	-500	-1 400	-1	-1
Avustukset	-13 400	-14 500	-3 000	-3	-3
Muut toimintakulut	-29 513	-19 996	-42 754	-39	-39
<b>TOIMINTAKULUT</b>	<b>-253 192</b>	<b>-207 792</b>	<b>-232 048</b>	<b>-228</b>	<b>-228</b>
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-221 291</b>	<b>-207 792</b>	<b>-232 048</b>	<b>-228</b>	<b>-228</b>

Palvelujen ostot sisältää mm. kunnanhallituksen sähköisen kokouspalvelun ja it-vyörytykset sekä eläkeläisten kuntosalin. Avustuksissa on vauvaraha. 4H:n ostopalvelut on tiliöity työllisyyden hoidon kustannuspaikoille ja yhdistyksen avustuksesta on luovuttu.

### Asiointiliikenne

Asiointiliikennettä järjestetään kaikilta sivukyliltä Kirkonkylään pääsääntöisesti yhtenä päivänä viikossa. Liikenne toteutetaan kutsutaksiperiaatteella, jossa asiakas ilmoittautuu kuljetukseen liikennöitsijälle edellisenä päivänä.

Palvelujen ostot sisältävät kunnan sisäisen asiointiliikenteen. Asiakkaalta peritään linja-autotaksan mukainen maksu, joka vähennetään kunnan maksusuudesta.

Asiointiliikenne on kilpailutettu keväällä 2024 ja uudet hinnat ovat tulleet voimaan syksyllä 2024. Asiointiliikenteen omavastuuosuuden korotus kuuluu talouden sopeuttamistoimiin. Asiointiliikenteen kustannukset ovat n. 8000 e/v, 7 e/as. Vähenevä väestö nostaa asukaskohtaista kustannusta.

### Maakunnallinen yhteistoiminta

Maakunnallinen yhteistoiminta	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
TOIMINTATUOTOT					
Henkilöstökulut		0	0	0	0
Palvelujen ostot	-100 241	-119 146	-122 039	-123	-123
TOIMINTAKULUT	-100 241	-119 146	-122 039	-123	-123
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-100 241</b>	<b>-119 146</b>	<b>-122 039</b>	<b>-123</b>	<b>-123</b>

Maakunnallinen yhteistoiminta sisältää ympäristöterveydenhuollon maksusuuden sekä Kainuun liiton maksusuuden, johon sisältyy osuus Kainuun kuntien yhteisen tietohallintopäällikön palkkukustannuksista.

### Maankäyttö ja strategiaprosessi

Perustehtävä	Maankäytöstä ja strategiasta vastaa kunnanjohtaja. Kunta harjoittaa aktiivista maapolitiikka. Tavoitteena on maankäytön ja asumisen edellytysten toteutuksella, kuten kaavoittamalla ja kunnallisteknisellä rakentamisella ja suunnittelulla toteuttaa vetovoimaisia asunto- ja yritystontteja.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Kunnassa on yli 60 vapaata tonttia, mukaan lukien yksityisten kaavoittamat ranta-asemakaavat.  Viides tuulivoimakaavoitus on käynnissä Louhenkankaalle. Aluetta ei ole merkitty Kainuun tuulivoimamaakuntakaavaan. Alue sijoittuu 5-tien itäpuolelle, jonne ei ole PV:n myönteistä kantaa tuulivoiman rakentamiselle. Vuoden aikana selvitetään kaavoitusaloitteen tekeminen Kainuun Liitolle. Väestön väheneminen aiheuttaa haasteita elinvoiman kehittämiseen ja erilaisten tonttien kysyntään. Kaavoituksella, myös yksityisellä kaavoituksella, saadaan vetovoimaisia tontteja järvien rannoille.  Kunta selvittää potentiaaliset alueet kaavoitukselle, joka tukee mahdollisuutta sijoittaa kuntaan suuren kokoluokan teollisuustuotantoa muun muassa uusiutuvan energian varastoimiseksi.

	Kunta ostaa kaavoituspalvelut Sotkamon kunnalta n. 1 pv/vko. Las- kutukset perustuu toteutuneisiin kustannuksiin.	
<b>Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2025</b>		
Kuntastrategiassa määriteltyjen mitattavissa olevien toiminnallisten tavoitteiden yhteys palvelu- alueelle ja niiden mittaaminen:		
1. virikkeellinen kasvupitäjä 2. luonnonläheinen harrastekunta 3. mahdollisuuksien kunta		
<b>Tavoite</b>	<b>Mittari</b>	<b>Tavoitearvo</b>
Tonttitarjonnan riittävyys; yksityisten tontit osaksi kunnan tarjontaa	Kaavoitus ja vapaiden tonttien lukumäärä	Toteutuneet kaavat 1 ja kunnan omista- mien tonttien kaupat 2
Tuulivoiman hallittu lisäämi- nen	Tuulivoimayleiskaavat, kpl	Ensimmäinen tuulivoimayleiskaava val- tuuston päätettäväksi.
Kohti hiilineutraalia kuntaa. Uusiutuvan energian käy- tön edistäminen kunnan omassa toiminnassa toteu- tettavissa hankkeissa.	Päästömittareiden seu- ranta on määritelty Hinku-kunta työryhmän loppuraportissa	Kunta suunnittelee luopuvansa polttoai- nelämmityksestä jäljellä olevien lämmi- tyskohteiden lämmitysjärjestelmien sa- neerauksen yhteydessä suunnittelukau- della.
<b>Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi</b>		
Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Seurataan kaavoitustilannetta ja kaavoitusprosessien etenemistä ml. tuulivoimakaavoitus niin, että vireillä oleva kaavoitus valmistuu suunnitellusti. Riskiarvio kohtuullinen.		
<b>Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina</b>		
Talouden tasapainottaminen vaatii edelleen konkreettisia toimenpiteitä. Taloudelliset resurssit oh- jaavat strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Kuntastrategiaa toteutetaan olemassa ole- vien resurssien puitteissa. Toimintojen toteuttamista joudutaan priorisoimaan. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään kaikessa toiminnassa.		

<b>Maankäyttö ja strategia</b>	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	3 000	11 000			
Palvelujen ostot	- 8 262	- 5 000	-26 500	-27	-27
Aineet, tarvikkeet ja tavarat					
TOIMINTAKULUT	- 8 262	- 5 000	-26 500	-27	-27
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-5 262</b>	<b>6 000</b>	<b>-26 000</b>	<b>-27</b>	<b>-27</b>

Toimintatuotot muodostuvat tuulivoimatoimijoiden kanssa tehtyihin kaavoitussopimuksiin liittyviin  
kustannusten korvauksiin. Toimintakuluihin sisältyy kaavoittajan ostopalvelukulu Sotkamon kun-  
nalta.

## Elinvoimapalvelut

Perustehtävä	Elinvoimapalveluista vastaa kunnanjohtaja. Kunta avustaa yrittäjiä hyödyntämään rahoitusmahdollisuuksiaan ja tukee yrittäjien koulu- tus- ja markkinointiosaamista. Kuntaimagoa vahvistetaan kunnan kehittämistoimenpiteiden avulla, joihin kunta panostaa kuntamark- kinoinnin (ilmoitukset, bannerit ja kampanjat mediassa), kunnassa järjestettävien tapahtumien ja erillisten hankkeiden avulla. Kunta tukee yritystoimintaa kuntastrategian mukaisesti.
--------------	--

	<p>Kunnan elinkeinotoimen yhtenä tavoitteena on maaseudun pk-yrityksaihioiden ja hankkeiden etsiminen, yrittäjyyden tukeminen, uusien yritysten syntyminen ja yritysten sukupolvenvaihdokset. Kunta toimii linkkinä yrittäjien ja elinkeinojen kehittäjien välillä, tavoitteena myönteisen yritysilmapiirin luominen.</p>
<p>Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset</p>	<p>Kunnan elinkeinotoimintaa johtaa kunnanhallitus. Käytännön kehittämistyötä johtaa kunnanjohtaja. Elinvoimapäällikön työpanos on suunnattu kunnan yrityskontaktien, markkinoinnin, viestinnän, tapahtumien, yritysikiinteistöjen ja matkailun toimenpiteisiin sekä elinvoiman kehittämiseen tähtäävien projektien ja hankkeiden toteuttamiseen. Kunnan yritys- ja hanketoiminnan yhteistyökumppaneita ovat KAMK, Kainuun Liitto, Elävä Kainuu Leader, yrittäjäjärjestöt ja ELY (Elinvoimakeskus). Kunta verkostoituu paikallisen yrittäjäjärjestön sekä yksittäisten yrittäjien ja toimijoiden kanssa.</p> <p>Kunnan elinkeinotoimen yhtenä tavoitteena on maaseudun pk-yrityksaihioiden ja hankkeiden etsiminen, yrittäjyyden tukeminen, uusien yritysten syntyminen ja yritysten sukupolvenvaihdokset. Kunta toimii linkkinä yrittäjien ja elinkeinojen kehittäjien välillä, tavoitteena myönteisen yritysilmapiirin luominen.</p> <p>Talousarviossa on varattu 20 000 euroa markkinointisuunnitelman laatimiseen.</p> <p>Kuntaan on perustettu v. 2024 elinvoimatoimikunta. Elinvoimatoimikunnan pääasiallisina tehtävinä on</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- tehdä esityksiä ja aloitteita kunnan elinvoiman kehittämiseksi</li> <li>- valmistella ja toteuttaa kuntastrategiaa tukeva elinvoimaohjelma</li> <li>- ottaa kantaa ja antaa lausuntoja kunnassa vi-reillä oleviin, elinvoiman vastualueeseen kuuluviin asioihin</li> <li>- huomioida valmisteluissa koko kuntakonserniin kuuluvien tytäryhteisöjen kehittäminen</li> <li>- edistää tiedonkulkua toimijoiden välillä.</li> </ul> <p>Toimikunta tekee avauksia kunnan omista lähtökohdista ja järjestää tarvittaessa työpajoja, kyselyjä ja kuulemisia sekä pyytää lausuntoja eri yhteistyöverkostoilta.</p> <p>TE-palvelujen tuottaminen siirtyy v. 2025 alusta kuntien vastuulle. Paltamon kunta tuottaa kunnan TE-palvelut, joita hallinnoi Kajain kaupunki. Elinvoimapäällikkö koordinoi Te-palveluja kunnassa.</p> <p>Maataloushallinto kuuluu elinkeinotoimeen.</p> <p>Tulevina vuosina useilla yrityksillä on edessä sukupolvenvaihdoksia. Työvoimapula vaikeuttaa myös sukupolvenvaihdoksia.</p> <p>Kunta osallistuu Ylä- ja Itä-Kainuun vihreän siirtymän Osaamiskeskus – Hyrynsalmen, Kuhmon, Puolangan, Ristijärven ja Suomussalmen yhteinen JTF-hanke.</p> <p>Kuntakohtaisia tavoitteita kunnassa ovat:</p>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>- Suunnittelua, kaavoitusta ja päätöksentekoa tukevat toimenpiteet painottuvat tuulivoimarakentamisen mahdollisuuksien selvittämiseen 5-tien itäpuolella sekä aurinkoenergian mahdollisuuksien selvittämiseen.</li> <li>- Energiatehokkuutta ja päästövähennyksiä tukevat suunnitelmat ja toteutettavuusanalyysit toteutetaan siten, että niissä selvitetään öljyä korvaavat ratkaisut kaukolämpöön, hukkalämpöjen hyödyntäminen, biohiilen tuotanto, erilaiset energiavarastoratkaisut ja aurinkovoimalaratkaisut.</li> </ul> <p>Seuraavat teemat ovat painopisteinä selvityksissä:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Energiapuun haketus ja hakkeen hyödyntäminen kunnan kaukolämpötuotannossa</li> <li>- Vihreä sähkö ja vety (alueelle on suunnitteilla paljon tuulivoimaa; selvitetään mahdollisuudet tuulivoiman varastointiin lähellä tuotantoa, vety ja muut vaihtoehdot)</li> <li>- Vihreän sähkön tuotanto (tuuli- ja aurinkosähkön tuotantomahdollisuudet koko kunnan alueella ja tuulivoiman rakentamismahdollisuudet 5-tien itäpuolella)</li> <li>- Öljyä korvaavat ratkaisut kunnan kiinteistöissä.</li> <li>- Hukkalämpöjen hyödyntäminen (Virtaala).</li> <li>- Biohiilen tuotantomahdollisuudet.</li> <li>- Aurinkovoimaloiden käyttömahdollisuudet julkisten rakennusten energiantuotannossa.</li> </ul>	
<b>Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2025</b>		
<b>Tavoite</b>	<b>Mittari</b>	<b>Tavoitearvo</b>
Markkinoinnin ja viestinnän lisääminen	Markkinointisuunnitelman laatiminen.	Kunnan visuaalisen ilmeen luominen, sen ja markkinointi- ja viestintäsuunnitelman hyödyntäminen markkinoinnissa.
Elinkeinotoiminnan vahvistaminen, yrittäjyyden tukeminen	Yritysten lukumäärän kehittyminen. Kontaktit ja tilaisuudet yrittäjien kanssa, osallistujien lukumäärä/tilaisuus.	Uusia yrityksiä perustetaan vähintään yksi enemmän kuin niitä lakkaa.  Järjestetään vähintään 2 tilaisuutta yrittäjille eri teemoilla.
<b>Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi</b>		
Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti.		
Vastuualue seuraa kuukausittain määrärahojen riittävyyttä sekä raportoi poikkeamista ja niihin johtaneista syistä. Taloudellinen riski kohtuullinen		
<b>Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina</b>		
Talouden tasapainottaminen vaatii edelleen konkreettisia toimenpiteitä. Taloudelliset resurssit ohjaavat strategian mukaisten tavoitteiden toteutumista. Kuntastrategiaa toteutetaan olemassa olevien resurssien puitteissa. Toimintojen toteuttamista joudutaan priorisoimaan. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään kaikessa toiminnassa. Yhteistyöstä naapurikuntien kanssa jatketaan ja lisätään mahdollisuuksien mukaan.		
<b>Tavoitteet suunnitelmavuosille 2026–2027</b>		
<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Järjestetään yrittäjille kysyntää vastaavasti tontteja ja mahdollisesti vapaina olevia tiloja.</li> <li>2. Edistetään tuulivoiman ja aurinkovoiman rakentamista kuntaan</li> <li>3. Edistetään kestävä kehityksen ja vihreän siirtymän tavoitteiden toteutumista; päästömitareiden seuranta, Hinku -kunta, tuuli- ja aurinkoenergian edistäminen ja hyödyntäminen</li> <li>4. Saukkovaaran kehittäminen (isomman hissilinjan tulevaisuus ja välinevuokraamon saaneeraus)</li> </ol>		

<b>Elinvoimapaalvelut</b>	TP 2023	TA 2024	<b>TA 2025</b>	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	-6 428	0			
Henkilöstökulut	-36 771	-49 346	-59 962	-61	-61
Palvelujen ostot	-66 676	-140 024	-82 900	-64	-64
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-2 326	-300	-2 110	-2	-2
Avustukset	-2 263	-6 000	-3 000	-3	-3
Muut toimintakulut	-8 984	-3 316	-18 993	-18	-18
TOIMINTAKULUT	-117 020	-198 986	-166 964	-148	-148
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-123 448</b>	<b>-198 986</b>	<b>-166 964</b>	<b>-148</b>	<b>-148</b>

Elinkeinotoimen talousarvion kuluja ovat elinvoimapäällikön palkkakustannukset, kehittämisen ostopalvelusopimukset, varaukset hankerahoitukseen ja meneillään olevien hankkeiden rahoitusopimukset. Lisäksi määrärahaa on varattu kunnan viestintään ja markkinointiin.

Mahdolliset avustukset OK Seniorisillalle liikuntatalo Virtaan toimintojen ylläpitoon, Kulttuuritapahtuma ry:lle (Ristijärvi soi) ja muihin kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä edistäviin hankkeisiin toteutetaan lahjoitusvaroista.

Kainuun kunnat ja KAMK rahoittavat yhdessä kuntayhteyshenkilön. Kunta osallistuu harkinnan mukaan KAMK:n projekteihin.

Maaseutuviranomaisen tehtävät on budjetoitu elinkeinotoimeen. Samoin avustukset lomitukseen tukemiseksi. Viranomaistehtävät ostetaan Puolangan kunnalta.

Yhteistoimintaosuudet ja hankerahoitukset:

<b>Hanke</b>	<b>Maksuosuus</b>			
	<b>2023</b>	<b>2024</b>	<b>2025</b>	<b>yht.</b>
KaiPuu-Kainuun puupohjaisen energialogistiikan ja polton kehittäminen energiaturpeen käytön tilalle JTF		2578,00	325,00	<b>2903,00</b>
Kelkka-Kainuu	173,90	521,70	304,30	<b>999,90</b>
Esteetön ja saavutettava vieraanvaraisuus matkailualalla		394,00		<b>394,00</b>
Kasvun paikka - investointeja Kainuuseen		361,00	420,00	<b>781,00</b>
Ristijärven matkailun tulevaisuuden tiekartta		3493,30		<b>3493,30</b>
Uusiutuvan energian Kainuu-pk-yritykset markkinoille		232,00	116,00	<b>348,00</b>
Kalastusmatkailu		1429,00	1071,00	<b>2500,00</b>
Matkailuyritykset vastuulliselle kansainvälistymispolulle			278,16	<b>278,16</b>
Ylä- ja Itä-Kainuun vihreän siirtymän osaamiskeskus	1178,00	7068,00	7068,00	<b>15314,00</b>
Uudistuvaa vetovoimaa matkailuun - Arctic Lakeland Kainuu				



Makea - vieraskielisten yrittäjyysvalmiuksien edistäminen Kainuussa ja Koillismaalla				
Digioppimisen polku	74,35	1064,22	620,80	<b>1759,37</b>
Oulujoen vesistöalueen vesistökoordinaatio -hanke, kolmevuotinen; v. 2025-2027; 2000 e/vuosi			2000	
<b>Yhteensä</b>	<b>1426,25</b>	<b>17141,22</b>	<b>12203,26</b>	<b>28770,73</b>

## Työllisyyspalvelut

Perustehtävä	TE-palvelut siirtyvät kuntien tehtäväksi ja osaksi kunnan peruspalveluja vuoden 2025 alusta lähtien. Työvoimapalvelujen avulla sekä henkilö- että yritysasiakkaat saavat neuvontaa ja ohjausta työnhakuun ja työntekijöiden rekrytointiin sekä osaamisen kehittämiseen.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Työvoimapalvelut järjestetään yhdessä Kajaanin, Sotkamon, Kuhmon, Suomussalmen, Hyrynsalmen, Ristijärven, Puolangan, Kuusamon sekä Taivalkosken kanssa. Nämä alueet muodostavat yhdessä Kainuu-Koillismaa työllisyysalueen. Työllisyysalueen vastuukuntana toimii Kajaanin kaupunki. Paltamon kunta tuottaa henkilöasiakas- ja työnvälityspalvelut Ristijärven asiakkaille. Näiden kuntien vieraskielisten henkilöasiakkaiden palvelut sekä kotoutumisen palvelut tuottaa Suomussalmen kunta. Työnantajapalveluista vastaa keskitetysti vastuukuntana toimiva Kajaanin kaupunki. Työllisyyspalveluista ja yritystoiminnan kehittämistä ja toimitiloihin liittyvistä asioista vastaa elinvoimapalvelut.

### Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2025

Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Hyödynnämme hankerahotusta ja yhteistyökumppaneiden osaamista alueen markkinoinnissa ja elinvoimaisuuden kehittämisessä.	hankkeiden määrä ja verkostoyhteistyö	elinvoimaohjelma kevät 2025
Kunta on ajattoman arjen mahdollistaja, jossa arvostamme yrittäjyyttä, yhdistystoimintaa ja yhteisöllisyyttä.	yrittäjien ja yhdistysten tukeminen ja yrittäjien määrä	myönnetyt kuntalisät työttömien palkkaukseen > 3 kpl yrityseteli yritystoiminnan aloittamiseen > 1 kpl
Tarjoamme puitteet etä- ja monipaikkaiselle työlle ja nykYTEknologian hyödyntämiselle. Annamme tilaa myös ulkomaisille osaajille.	kunnan tilojen markkinointi ja yrittäjäyhteistyön vuokrausaste	Virtaalan kehittämissuunnitelma osana elinvoimaohjelmaa

Vuoden 2025 arvio sopimusperusteisen työllisyyden hoidon Paltamolle maksettavista palveluista on 51 616 euroa, joka tarkentuu aina joulukuussa, kun laskutus täsmätään toteutuneisiin kustannuksiin. TE-uudistuksen vos-rahoitus on yhteensä 161 739 euroa, josta työttömyysetuuskulujen kasvun kompensatio 31 118 e. Summat tarkentuvat loppuvuoteen mennessä.

Työllisyyspalveluiden kustannukset on arvioitu siten, että kokonaisuuteen kuuluu palveluohjaajan työpanosta 20 %. Työllisyysohjaajan työpanos on 30 % koko työllisyyden hoidon osuudesta ja hallinnollisen työn osuus on 17 % kolmen kunnan sopimuksesta. Vieraskielisten työnhakija-asiakkaiden osalta palvelun tuottaa Suomussalmi, mutta se sisältyy Paltamon laskuttamaan sopimukseen. Tämän lisäksi sopimukseen kuuluu Kajaanin laskuttamat yhteiset palvelut sekä mahdolliset Kaja-

nin kautta maksuun laitettavat palkkatuet, starttirahat ja kulukorvaukset sekä koulutukset ja valmennukset. Kunnalle tulee suoraan maksettavaksi kasvavat työmarkkinatukimaksuosuudet sekä ns. kuntalisä, jolla tuetaan yrityksiä palkkaamaan työttömiä. Kunta avustaa Ristijärven 4H -yhdistystä myöntämällä kuntalisää kierrätysmyymälän ohjaajan palkkaukseen. Työllisyyden hoidon kustannuksiin kuuluvat lisäksi kesätyöllistäminen, koululaisten kesätyösetelit sekä kuntaan suoraan työllistettävien työttömien palkkakustannukset.

Avustuksissa on työmarkkinatuen kuntaosuus 100 000 e sekä yrityksille maksettava avustus 1000 e nuorten kesätyöllistämisestä. Koululaisten ja opiskelijoiden kesätyöllistämisen palkkakuluihin sekä kesätyöseteleihin on varattu 2 500 euroa. Tavoitteena on, että jokainen hakukriteerit täyttävä nuori saa joko kunnan tukeman yrityspaikan tai työllistyä kuntaan.

Työllisyyden hoidosta vastaa elinvoimapalvelut.

### Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Taloudellisena ja toiminnallisena riskinä on varauduttava te-palveluiden järjestämisvastuun muutoksen onnistumiseen sekä kustannusten hallitsemattomaan kasvuun.

Työllisyyspalvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	0	0	0	0	0
Henkilöstökulut	0	-3 190	-3 208	-3	-3
Palvelujen ostot	-17 565	-20 000	-97 200	-97	-97
Avustukset	- 90 250	-90 800	-139 000	-139	-139
TOIMINTAKULUT	<b>-107 815</b>	-113 671	-249 776	-249	-249
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-107 815</b>	<b>-113 990</b>	<b>-249 776</b>	<b>-249</b>	<b>-249</b>

## Hallintopalvelut

Perustehtävä	<p>Hallintopalveluista vastaa hallintopäällikkö. Hallintopalvelut tuottaa keskitetysti kunnan organisaation tarvitsemat hallinnon tukipalvelut siltä osin kuin ne tuotetaan itse. Monetra Oy tuottaa kunnan talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut. ICT-palvelujen tuottaja on Atea Oy. Hallintopalveluissa työskentelevät hallintopäällikön lisäksi tiedonhallintasihteeri, palvelusihteeri, jonka työajasta 40 % kohdenneetaan teknisiin palveluihin ja talousasiantuntija, jonka työpanoksesta 20 % on osoitettu teknisiin palveluihin ja 40 % sivistyspalveluihin.</p> <p>Hallintopalveluiden palvelualueeseen kuuluu yleishallinnon lisäksi talous- ja tietohallinto sekä kokous- ja asiakirjahallinto, henkilöstöhallinto (ml. työterveyshuolto), asiointipalvelu ja sisäinen viestintä. Hallintopalvelut vastaa myös vaalien järjestämisestä.</p>
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset, talouden sopeuttamistoimenpiteet ja perustelut	<p><i>Toimintaympäristön muutos:</i> Sähköisiä palveluja tarjotaan huomioiden väestörakenne, asukastiheys ja palveluvelvoite. Hallinnon tukipalveluja ohjaa pitkälti lainsäädännön muutoksista aiheutuvat velvoitteet, josta aiheutuvat kustannukset eivät ole tasapainossa kunnan kokoon nähden. Asiantuntijapalveluja joudutaan hankkimaan pääasiassa ulkoisilta palveluntuottajilta.</p> <p><i>Talouden sopeuttamissuunnitelman toteuttaminen:</i></p>

	<p>Tehtävänkuvia päivitetään vastaamaan toimintaympäristöä ja palveluverkkoa. Maksut ja taksat on pitkälti päivitetty vastaamaan kustannuksia. Toimintoja ja palvelutarpeita arvioidaan säännöllisin väliajoin ja resurssit kohdennetaan tarpeeseen.</p> <p><i>Talousarvion perustelut:</i> Hallintopalvelut tuottaa kokonaisvaltaisia tukipalveluja kaikille palvelualueille tavoitteena kustannustehokkuus ja resurssien kohdentaminen tarpeeseen. Vaikka suurin osa kustannuksista aiheutuu järjestelmien ylläpidosta ja lisensseistä, tavoitteena on kuitenkin ensisijaisesti tarjota palveluja kuntalaisille joustavasti ja monipuolisesti ajasta ja paikasta riippumatta.</p>	
<b>Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)</b>		
<b>Tavoite</b>	<b>Mittari</b>	<b>Tavoitearvo</b>
Kehitämme digitaalisia palveluja, jotta asiointi olisi helppoa ja vaivatonta kaikkina vuorokauden aikoina.	uusien sähköisten palvelujen käyttöönotto ja kunnan tehtävien automatisointi ja digitalisointi, mm. sähköinen arkistointi	sähköinen arkistointi käytössä vuoden 2025 loppuun mennessä Palvelutietovaranto (PTV) ja Suomi.fi palvelujen käytön tehostaminen + 20 uutta palvelukuvausta
Pidämme tärkeänä, että lapset ja nuoret ovat osa kunnan kehittäjätiimiä ja heidän äänensä kuuluu päätöksenteossa aikuisten tuella.	nuorisovaltuuston, kuntalaisten ja luottamushenkilöiden yhteiset tilaisuudet, mm. valtuuston kyselytunti, nuorten tutustuminen kunnantalolla	valtuuston kyselytunti 1 krt/v nuorisovaltuuston osallistuminen ainakin talousarvioseminaariin
<b>Tavoitteet 2026-2027</b>		
Sähköisen arkistoinnin käyttöönotto saatetaan loppuun.	Kaikkien vastualueiden arkistoitavat dokumentit tallennetaan Dynastiin	Sopimusten seuranta on säännönmukaista ja katselmointi tehdään krt/vuosi
Kehitetään edelleen TAHE-palveluiden talon sisäisiä prosesseja ja jatketaan automatisoitujen ratkaisujen hyödyntämistä.	Tiliöintien oikeellisuus ja automaattinen tiliöinti	Monetran kustannusten pienentäminen 5 %
Panostamme henkilöstön jaksamiseen ja työhyvinvointiin.	Työhyvinvoinnin kehittäminen on koko henkilöstön yhteinen tavoite	Henkilöstön työhyvinvointikysely toteutetaan joka toinen vuosi Otetaan käyttöön pulssikysely
	Henkilöstön sisäistä viestintää parannetaan intranetin aktiivisella käytöllä kaikilla vastualueilla ja toteuttamalla viestintäsuunnitelmaa.	Intranetista löytyvät kaikki henkilöstön ohjeet, suunnitelmat ja ajankohtaiset tiedotteet.
<b>Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi</b>		
<p>Taloudellisena riskinä koko kunnan osalta on tunnistettu verotulojen ja valtionosuuksien pienentyminen ja maksutulojen vähyys. Haasteena on lainsäädännön muutoksista aiheutuvien velvoitteiden täyttäminen. Erityisesti kustannuksia aiheuttavat tietojärjestelmien ja digitalisaatiota edistävien palvelujen kehittämisestä ja sähköisestä arkistoinnista, jotka joudutaan toteuttamaan täysin palveluntoimittajan ehdoilla.</p>		

TE-uudistuksen organisoitumisesta aiheutuvat kustannukset voivat muuttua vielä suuntaan tai toiseen. Uudistuksella on merkittävä vaikutus kunnan elinvoiman vahvistamiseen, työllistämiseen ja ostopalveluihin.

Hallintopalveluissa työskentelee talousarviovuonna 4 henkilöä. Hallintopäällikön lisäksi palvelualueella työskentelevät talousasiantuntija, palvelusihteeri sekä tiedonhallintasihteeri. Henkilöstömitoitus on nyt kohdillaan, ja tukipalveluiden resursseja on pystytty hyödyntämään myös muilla palvelualueilla.

FPM Clausion -taloussuunnittelu ja erityisesti seurannan ja raportoinnin sekä ennusteen osalta ontuu edelleen. Tilinpäätös 2024 tehdään ensimmäistä kertaa uuden järjestelmän pohjalta, joten siihen on varattava resursseja aikaisempaa vuotta enemmän.

Kunnalla on yritystilojen vuokrasaatavia sekä lämpösaatavia, joita joudutaan alaskirjaamaan vuosittain. Saatavia seurataan kuukausittain Monetran perintäehdotelman pohjalta. Perintäpalvelut toimittaa Revire Oy.

#### **Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina**

Tietohallinnon sekä talous- ja henkilöstöhallinnon kustannukset vyörytetään palvelu- ja vastuualueille neljä kertaa vuodessa henkilöstön ja tietokoneiden määrän suhteessa. Kustannukset on jaettu keskitetysti hallintopalveluista kullekin kustannuspaikalle. Tietohallinnon kustannuksia ovat mm. vuosittaiset ohjelmistojen lisenssimaksut (Cloudia, Arter, Dynasty), työasemahallinta (Atea) ja asiantuntijapalvelut (Sofigate, Innofactor). Nämä kustannukset sisältävät myös sähköisen arkistoinnin käyttöönoton. Kilpailutukset tehdään yhdessä kuntien kanssa aina sopimuskauden päättyessä niiltä osin, kun kunnilla on yhteinen palveluntoimittaja, kuten Atea ja Telia. Useimpien järjestelmien, esim. Dynastyn osalta toimittaja voi käytännössä yksipuolisesti nostaa hintoja pitkin vuotta.

Yhteiset resurssit, ml. Kainuun liiton tietohallintopäällikkö, hillitsevät ja vähentävät kunnan kustannuksia ja tuovat lisäosaamista kuntaan. Pienellä kunnalla ei ole tarvetta kokoaikaisille osaajille tehtävissä, jotka vaativat erityisosaamista.

Veroprosentteja ei koroteta talousarviovuonna, vaan talous pyritään saamaan tasapainoon vuoteen 2027 mennessä. Kiinteistöveroprosentteja tarkastellaan maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen jälkeen. Peruspalvelujen valtionosuus pienenee vuosina 2025–2027 sote-uudistuksen tarkistuslaskennasta aiheutuvien vähennysten takia. Valtionosuusuudistus siirtyi vuoteen 2027, mutta sieltä ei ole odotettavissa lisätuloja. Vanheneva ja vähenevä väestö vähentää valtionosuuksia entisestään.

TE-uudistuksen prosessit ja resurssit vakiintunevat siirtymäaikana vuoteen 2027 mennessä. Kunnanhallituksen jäsenmäärää pienennetään 9 -> 7 ja valtuuston toisesta varapuheenjohtajasta luovutaan. Valtuutetuille tilatusta Kuntalehdestä on jo luovuttu ja puhelinvaihde on päättynyt 1.8.2024 alkaen. Myös asiakirjojen käsittelymaksut on päivitetty ajan tasalle. Tietohallinnon lisenssikustannukset päivittyvät syksyn 2024 aikana.

Kunnanhallitus päättää talouden sopeuttamissuunnitelmaan sisältyvistä muutoksista erikseen kuten asiointiliikenteen taksoista ja eläkeläisten maksuttomista palveluista Virtaalassa.

Hallintopalvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1000 e	TS 2027 1000 e
TOIMINTATUOTOT	11 675	12 060	204 160	204 160	204 160
Henkilöstökulut	-193 311	-216 824	-175 358	-178	-179
Palvelujen ostot	-86 550	-85 300	-211 900	-209	-211

Aineet, tarvikkeet, tavarat	- 2 838	-1 600	-1 200	-1	-1
Muut toimintakulut	-26 887	-14 739	-98 465	-95	-95
<b>TOIMINTAKULUT</b>	<b>-309 587</b>	<b>-318 463</b>	<b>-486 922</b>	<b>-483</b>	<b>-486</b>
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-297 912</b>	<b>-306 403</b>	<b>-282 762</b>	<b>-279</b>	<b>-282</b>

## 5.5 Sivistyspalvelut

Vastuualue  
Vastuuhenkilö

Sivistyspalvelut  
Sivistyspäällikkö / rehtori

<p>Perustehtävä</p>	<p>Sivistystoimi vastaa kunnan varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, perusopetuksen, kirjastotoimen sekä kulttuuri-, nuoris- ja liikuntatoimen järjestämisestä kunnassa. Sivistystoimi on vastuutoimialana kunnan hyvinvoinnin edistämistyössä sekä suunnittelee palveluiden toteuttamista yhteistyössä naapurikuntien, Paltamon kansalaisopiston ja Kainuun musiikkiopiston kanssa. Sivistystoimi toteuttaa ostopalveluna etsivän nuorisotyön palvelut Kajaanin kaupungilta. Kainuun hyvinvointialue hoitaa terveyden ja hyvinvoinnin palvelut alueelle.</p> <p>Tavoitteena on mahdollistaa monipuoliset elinikäisen oppimisen edellytykset Ristijärvellä, sekä ylläpitää ja mahdollistaa kuntalaisten hyvinvointia, luoda turvalliset peruspalvelut lapsiperheille sekä ylläpitää ja kehittää liikunta- ja kulttuurielämää kaikille kuntalaisille junioreista senioreihin. Sivistystoimi pyrkii omilla toimillaan edistämään ja mahdollistamaan kuntalaisten henkistä ja fyysistä hyvinvointia ja päivittää sekä toteuttaa omilla resursseillaan kunnan sähköistä hyvinvointikertomusta vuosittain.</p>
<p>Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset</p>	<p>Varhaiskasvatuksessa varhaiskasvatuksen erityisopettaja hankitaan ostopalveluna Kajaanista, mutta tarve nykyistä suuremmalle tuelle on kasvanut koko ajan. Myös sijaisten hankkiminen on osoittautunut haastavaksi.</p> <p>Olemme pohtineet jatkossa mahdollisuutta siirtää esiopetus varhaiskasvatukseen. Tällöin yksi luokanopettaja tarvittaisiin perusopetuksessa vähemmän ja pienemmän lapsimäärän vuoksi esiopetus mahtuisi toimimaan varhaiskasvatuksen tiloissa.</p> <p>Tällä hetkellä koululla on yksi hankerahoituksella toimiva resurssiopettaja ja esiluokanopettaja. Sen lisäksi on yksi musiikin ja liikunnan opettaja Paltamosta ja kaksi tuntiopettajaa. Luokanopettajia on neljä, kaksi erityisopettajaa ja (2) kolme lehtoria sekä rehtori- sivistyspäällikkö. Koulutyötä ja yhteisöllisyyttä kehittäväenä työntekijänä toimii koulunuorisotyöntekijä hankerahoituksella lukuvuonna 2024–25.</p> <p>Kirjasto- ja kulttuuripuolella valmistellaan yhteistä kirjasto- ja kulttuuritoimen päällikköä kolmen kunnan yhteistyössä (Hyrynsalmi-Paltamo-Ristijärvi) tuleville vuosille eläköitymistien vuoksi. Kunta tarvitsee myös osa-aikaisen kirjastotoimen työntekijän. Kirjastotoimen päällikön haku on tarpeellinen heti vuoden 2025 aikana.</p> <p>Vapaa-aikatoimessa yhdellä vapaa-aikaohjaajalla on vastuullaan nuoris- ja liikuntatoimi sekä päävastuu hyvinvoinnin edistämisestä ja kehittämisestä. Osa hyvinvoinnin edistämisestä kuuluu sivistyspäällikkö/rehtorin toimenkuvaan.</p>
<p><b>Valtuustoon nähdn sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)</b></p>	

Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Virikkeellinen kasvupitäjä	Kuntalaisten peruspalveluja järjestetään luovasti ja kuntalaisia kuunnellen.	Kuntalaiset on osallistettu sivistustoimen päätöksentekoon mm. varhaiskasvatuksen tiloja suunniteltaessa.
Luonnonläheinen harrastekunta	<p>Järjestöjen ja seurojen kanssa yhteistyössä suunnitellaan toimintakalenteri.</p> <p>Lapsille ja nuorille järjestetään heidän toiveidensa pohjalta kerho- ja virkistystoimintaa.</p> <p>Kirjasto-kulttuuritoiminnan järjestäminen eri-ikäisille kuntalaisille.</p>	<p>Järjestöjen ja seurojen kanssa kokoonnutaan säännöllisesti vähintään 3 kertaa vuodessa ja kirjataan ylös toteutettavat tapahtumat yms.</p> <p>Harrastekysely järjestetään vuosittain peruskoululaisille ja siinä kartoitetaan heidän kerho- ja harrastustoiveensa sekä kysytään palautetta aiemmista kerhoista.</p> <p>Toteutettujen kerhojen lukumäärä ja osallistuneiden lasten lukumäärä.</p> <p>Kulttuuritapahtumia vähintään kaksi erilaisille kohderyhmille.</p>
Mahdollisuuksien kunta	Sivistystoimi toimii mahdollistajana omilla osa-alueillaan antamalla valmiuksia uudistua ja vastata nykyajan haasteisiin. Koulutus ja sivistys luo mahdollisuuksia kasvaa ja kehittyä, oppia uutta kaikissa elämänvaiheissa. Sivistys on myös kaikenlaisten kuntalaisten huomioimista ja palvelujen saavutettavuutta kaikille kuntalaisille. opintokokonaisuuksiin. 9. luokkalaisten suorittavat työelämän ajokortin ja valinnaisen kotitalouden valinneet voivat suorittaa hygieniapassit.	<p>Suoritetut hygieniapassit ja työelämän ajokortit.</p> <p>Mahdollinen esiopetuksen siirto varhaiskasvatukseen on selvitetty.</p>
<b>Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi</b>		
<p>Suunnitelma laaditaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeistuksen mukaisesti. Toimenpiteiden tulee olla konkreettisia valvontatoimenpiteitä.</p> <p>Sivistystoimialoilla on vuosittaiset toimintasuunnitelmat, joiden toteutusta arvioidaan toimintakauden päättyessä.</p> <p>Riskeinä on koulutetun henkilökunnan saatavuus eläköityvien tilalle (kirjasto-kulttuuritoimi) sekä erityisen ja tehostetun tuen tarpeen lapsien ja oppilaiden suuri määrä ja heidän kouluttamisensa tavoitteita vastaavalla tasolla.</p>		

Vapaa-aikatoimessa riskinä on vapaa-aikatoimen ohjaajan yksinäinen työ kunnassa ilman saman alan työyhteisöä. Kainuussa yhteistyö kuntien kesken toimii myös yksinäistä työtä tekevän tukena.

### Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina

Toimialat kuvaavat talouden sopeuttamistoimet suhteutettuna toimintaympäristön muutoksiin.

Esi- ja perusopetuksessa erityistä ja tehostettua tukea tarvitsevien lasten ja opiskelijoiden suuri määrä vaikuttaa henkilöstöresursseja kasvattavasti. Sivistyspalveluissa haetaan hankerahoitusta myös tulevana toimintavuotena. Tällä hetkellä käynnissä olevat hankkeet ovat tuottaneet kunnalle avustusrahaa noin 116 213 € + 100 000 tasa-arvorahaa tuleville vuosille 2025–27. Suurin osa rahoituksesta menee henkilökunnan palkkaukseen ja kerhotoiminnan järjestämiseen.

1. Tasa-arvorahoitus 2024–27 on 50 000 € vuosille 2024-25, 2025-26 ja 2026-27. Rahoitus on tarkoitettu henkilöstön palkkaukseen varhaiskasvatukseen ja esi- ja perusopetukseen.
2. Harrastamisen Suomen mallin kerhotoimintaan on saatu 6 969 € ja sillä voidaan toteuttaa kerhotoimintaa koulupäivän yhteyteen perusopetuksessa.
3. Koulun kerhotoiminnan rahoituksella olemme saaneet 4 500 €. Rahoituksella voidaan toteuttaa kerhotoimintaa 31.12.2025 saakka.
4. Monipaikkaopetus laadukkaana perusopetuksen arjeksi hanke 2024–26 jatkuu. Siinä olemme saaneet 5 000 €, ja vastineeksi olemme mukana monipaikkaopetuksen kehittämisessä Itä-Suomen Yliopiston kanssa.
5. Koulunuorisotyöllä turvaa ja tukea työpäiviin hankkeessa saimme rahoitusta 33 000 € ja hanke päättyy keväällä 2025. Hankkeella on saatu koulunuorisotyöntekijä Keskuskoululle.
6. Lisäksi olemme osallisena Sydän Kainuun kirjastoyhteistyön kehittämisessä Hyrynsalmen ja Paltamon kunnan kanssa. Paltamon kunta toimii isäntäkuntana.

Sivistyspalvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	216 442	115 737	115 121	61	61
Henkilöstökulut	-1 427 200	-1 386 403	-1 517 643	-1 442	-1 442
Palvelujen ostot	-753 960	-654 358	-604 618	-619	-619
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-61 599	-66 745	-64 820	-63	-63
Avustukset	-40 863	-40 000	-40 000	-40	-40
Muut toimintakulut	-354 566	-377 908	-503 991	-497	-447
TOIMINTAKULUT	-2 638 189	-2 525 414	-2 731 072	-2 653	-2 603
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-2 421 746</b>	<b>-2 409 677</b>	<b>-2 615 951</b>	<b>-2 600</b>	<b>-2 550</b>

#### Vastuualue

Vastuuhenkilö

#### Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen vastaava

Perustehtävä	Varhaiskasvatuksen toiminta ja tavoitteet pohjautuvat valtakunnallisiin varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin (Vasu 2022). Varhaiskasvatus on pedagogisesti painottunutta, suunnitelmallista ja tavoitteellista toimintaa, jossa yhdistyvät lapsen kasvatus, opetus ja hoito. Sen tehtävänä on myös lasten tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Yhteistyö huoltajien kanssa on tiivistä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseksi. Kannustamalla lasta ja tarjoamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä. Varhaiskasvatuksen vertaisryhmässä
--------------	---



	lapsi saa kokemuksia yhteisöön kuulumisesta, mikä on keskeistä oppimisen ja osallisuuden kannalta. Yhdessä nämä vahvistavat kasvamista aktiiviseksi toimijaksi yhteiskunnassa.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Ristijärven kunnassa toimii yksi päiväkotitoiminta, jossa on kaksi ryhmää: 12-paikkainen 0–3-vuotiaiden ja 21-paikkainen 3-6-vuotiaiden ryhmä. Päiväkodin nykyiset tilat mahdollistavat jakamisen pienryhmiin, mikä on tarkoituksenmukaista lasten yksilöllisen huomioimisen ja tuen tarpeen näkökulmasta. Päiväkodissa järjestetään myös esikoululaisten aamu- ja iltapäivähoito sekä koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa. Päiväkotitoiminta on avoinna arkipäivisin klo 7–17 välillä riippumatta vanhempien työllisyystilanteesta tai opiskelusta. Vanhempien työaikojen vuoksi hoitoa järjestetään myös 6.00–17.30 varauksen mukaan. Vuorohoitoasiakkaita palvelee Kontiomäen päiväkotitoiminta Paltamossa. Kunnan päätöksen mukaan varhaiskasvatus on Ristijärvellä maksutonta 1.8.2023 alkaen. Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta sekä koulun loma-aikoina tapahtuvasta hoidosta peritään maksu.

#### Valtuustoon nähtävien toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2025

Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Laadukkaan varhaiskasvatuksen tarjoaminen	Riittävä koulutettu henkilöstö ja erityisopettajan palvelut.	Tuen tarpeisten lasten huomioiminen henkilöstötoiminnassa. Ostopalveluna Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut
Hyvä kasvupitäjä	Laadukas varhaiskasvatus	Varhaiskasvatussuunnitelman mukainen toiminta Lakisääteiset palvelut

#### Suunnitelmavuosien tavoitteet ja riskiarviot 2025–2026

Nykyisen varhaiskasvatussuunnitelman sisäistämistä, laadunarvioinnin kehittäminen ja tasa-arvoisen varhaiskasvatussuunnitelman kehittäminen ja arviointi. Pätevän henkilöstön ja sijaisten huono saatavuus tuo haasteensa palvelun tuottamiselle. Vuorohoidon tarve mahdollisesti kasvaa tulevina vuosina mikä tuo oman rasitteensa henkilöstöresurssoinnille. Esiopetuksen järjestämisestä osana varhaiskasvatusta käydään keskustelua pienentyneiden lapsimäärien vuoksi. Siirto aiheuttaisi yhden henkilötyövuoden säästön.
---

Määrälliset tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Päiväkodin läsnäolopäivät	5000	5000	4500	4 200	4 200
0–6 v. kunnassa / hoitopaikkaa tarvitsevat 0-7v.	40/43	40/37	40/33	38/33	38/33

Varhaiskasvatus	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	62 428	24 500	17 810	11	11
Henkilöstökulut	-418 709	-434 799	-367 205	-368	-368
Palvelujen ostot	-96 577	-110 060	-92 110	-94	-94
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-4 843	-5 300	-4 350	-4	-4
Avustukset	-40 863	-40 000	-40 000	-40	-40

Muut toimintakulut	-98 233	-98 540	-142 756	-144	-96
<b>TOIMINTAKULUT</b>	<b>-659 225</b>	<b>-688 699</b>	<b>-646 421</b>	<b>-650</b>	<b>-602</b>
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-596 798</b>	<b>-664 199</b>	<b>-628 611</b>	<b>-638</b>	<b>-590</b>

**Vastuualue****Perusopetus****Vastuuhenkilö**

Rehtori/sivistyspäällikkö

Perustehtävä	Kunnan esi- ja perusopetuksen toteuttaminen. Peruslähdekohtana on ihmisen kunnioitus ja kasvatusrakkaus.	
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset		
<b>Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2025</b>		
<b>Tavoite</b>	<b>Mittari</b>	<b>Tavoitearvo</b>
Virikkeellinen kasvupitäjä	Hyte-mittaukset, jotka perusopetuksen 9.luokan oppilaat tekevät muille oppilaille.  Lasten ja Nuorten parlamentin, oppilaskunnan, tukioppilaiden arviot lukuvuodesta.  Friends-of Nature- toimintaan osallistuneet nuoret	Hyte-mittauksessa esille nouseviin 1–3 tärkeimpiin asioihin haetaan ratkaisuja yhteistyössä.  Arvioiden pohjalta kehitetään yhteistoimintaa. Uusia tukioppilaita (7. luokkalaisista) koulutetaan joka vuosi.  Nykyisistä 6–9 – luokkalaisista yli puolet osallistuu kansainväliseen nuorisotoimintaan
Luonnonläheinen harrastekunta	Toteutunut kerhotoiminta tilasto, erityisesti osallistuneiden opiskelijoiden määrä	Vähintään kuusi toteutunutta kerhoa yhteistyössä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa. Tärkein yhteistyökumppani on 4H-yhdistys.
Mahdollisuuksien kunta	Uusi sivistyspäällikkö rehtori aloittaa toiminnan uusin ideoin	
<b>Suunnitelmavuosien tavoitteet 2025–2026</b>		
<p>Yhteistyötä Kainuun kuntien kanssa jatketaan ja kehitetään yhteisten hankkeiden monipuolista toteuttamista. Yhteisten opetushenkilöiden ja opetusta tukevien henkilöiden rekrytointi ja työllistäminen, jolloin kustannukset ja hyödyt jakaantuvat tarpeita vastaavasti pienten kuntien kesken.</p> <p>Kuntalaisten kuuleminen tulee osaksi arkityötä entistä vahvemmin. Uusien toimintatapojen luominen perusopetuksen arkikäytäntöihin on yksi tavoitteista, jotta opiskelijat selviävät nykyistä paremmin siirtyessään toiselle asteelle ja työelämään.</p> <p>Yhteistyötä tiivistetään vakan ja esi- ja perusopetuksen kesken, siirtämällä mahdollisesti esiopetus varhaiskasvatukseen, jos kunnanhallitus katsoo sen parhaaksi tavaksi järjestää palvelu.</p>		

Määrälliset tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
Opetushenkilöstö 1.8.	14	11	11	11	11
- tuntiopettajia	3	4	3	3	3
koulunkäynninohjaajat	4	4,2	4	4	6
henkilökohtainen lastenhoitaja			1	1	1
Oppilasmäärä (painotettu)	94	96	98	92	87
- esikoulussa	12	12	6	4	6
- joista kuljetusoppilaita	49	53	54	n. 50	n.50

\*Koulunkäynnin ohjaajien työajasta kahdelta ohjaajalta työaika kohdistuu osin varhaiskasvatuksen iltapäiväkerhon vetämiseen, osa työajasta tuntiopettajuuteen ja osa koulunkäynninohjaamiseen. Fyysisesti koulunkäynninohjaajia on koululla viisi. Henkilökohtaisen lastenhoitajan tarve tulevat 9 vuotta.

Ristijärvellä on viime vuosina syntynyt alle 10 lasta/vuosi. Tulevina vuosina esiluokan aloittaa 2026 ennusteen mukaan neljä lasta, 2027 kuusi lasta, 2028 kuusi lasta, 2029 kolme lasta ja 3030 kahdeksan lasta.

Vuonna 2025 aloittaa uusi rehtori- sivistyspäällikkö, joka luotsaa kunnan sivistystointia eteenpäin.

Kahdesta neljään koulunkäynninohjaajaa hoitavat varhaiskasvatukseen koululta siirtyviä oppilaita aamuisin ja koulupäivän päätyttyä iltapäiväkerholaisia. Iltapäiväkerholaisia on kiireisimpinä päivinä yli 20 lasta. Osittain he osallistuvat myös koulun järjestämään kerhotoimintaan. Varhaiskasvatuksella ei ole riittäviä tiloja iltapäiväkerholaisien hoitamiseen uusissa kiinteistöissä, joten toistaiseksi kunta jatkaa kouluikäisten iltapäivähoitoa koululla. Kunta on pohtinut jatkossa esiluokan järjestämistä varhaiskasvatuksen yhteydessä, sillä siellä on tilaa lapsimäärän laskettua ja silloin perusopetuksessa tarvittaisiin yksi luokanopettaja vähemmän.

Perusopetus	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	151 666	82 987	75 429	48	48
Henkilöstökulut	-861 368	-796 567	-948 756	-914	-914
Palvelujen ostot	-573 968	-462 263	-428 811	-427	-427
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-35 156	-40 940	-39 880	-40	-40
Muut toimintakulut	-211 070	-242 481	-266 735	-265	-266
TOIMINTAKULUT	-1 681 562	-1 542 251	-1 684 182	-1 646	-1 647
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-1 529 895</b>	<b>-1 459 264</b>	<b>-1 608 753</b>	<b>-1 598</b>	<b>-1 599</b>

Palvelujen ostossa näkyy kohonneina kuluina tietohallinnon palveluissa, kouluruokailussa ja – kuljetuksessa. Myös henkilöstön palkankorotukset ja erityislasten suuri määrä vaikuttaa talousarvioon sitä nostavasti.

**Tehtäväalue**  
**Vastuuhenkilö**

**Vapaa-aikapalvelut**  
Vapaa-aikaohjaaja ja sivistyspäällikkö

Perustehtävä	Hyvinvointipalvelujen tarkoituksena on tuottaa ristijärveläisille kansalaisopiston ja musiikkiopiston palvelut sekä laadukkaat liikunta- ja nuorisopalvelut. Vapaa-aikapalvelut mahdollistavat kuntalaisten fyysistä ja psyykkistä hyvinvointia.
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	<b>Kansalaisopisto ja musiikkiopisto</b> <i>Kansalaisopisto</i> järjestää ja kehittää opetustaan ristijärveläisten toiveiden mukaisesti. Kansalaisopiston palvelut tuottaa Paltamon kunta. Kansalaisopiston toimintaan on budjetoitu 22 000 €.

	<p><i>Musiikkiopisto</i> järjestää viikoittain opetusta ristijärveläisille. Musiikkiopistolle on budjetoitu musiikkiopiston rehtorin ilmoituksen mukaisesti 3600 €.</p> <p>Musiikinopetusta tarjoaa Ristijärvellä myös kansalaisopisto ja yksityiset henkilöt.</p> <p><b>Liikunta- ja nuorisotyö</b></p> <p>Vapaa-aikatoimen tehtävänä on mahdollistaa kuntalaisten hyvinvointia ja luoda yhteisöllisyyttä. Palveluja tuotetaan yhteistyössä toisten kuntien sekä paikallisten seurojen ja yhdistysten kanssa. Lakisääteisistä toiminnoista etsivän nuorisotyön hoitaa ostopalveluna Kajaanin kaupunki. Ostopalvelusta laskutetaan vain toteutuneiden poimintojen mukaan.</p> <p>Liikunnan osa-alueella tarkoituksena on saada ohjattua liikuntatoimintaa kaikenikäisille ristijärveläisille, sekä tuottaa monipuolisia nuorisotyön palveluita yhteistyössä 4H-yhdistyksen, paikallisten seurojen ja koulun kanssa.</p> <p>Tavoitteena on saada vähän liikkuvat lapset ja nuoret ohjatun liikunnan ja terveellisten elämäntapojen piiriin entistä tiiviimmällä yhteistyöllä varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, kerho- ja järjestötoiminnan sekä hyvinvointialueen yhteistyöllä. Erityisesti on huomioitava perheiden mukaan saaminen terveen elämän talkoisiin. Nuorisotalo on avoinna kahtena iltana viikossa. Loma-aikoina (hiihtoloma, kesäloma ja syysloma) järjestetään päiväleirejä ja yönyli leirejä eri-ikäisille lapsille ja nuorille. Liikuntakerhoja järjestetään neljänä koulupäivänä.</p> <p>Lisäksi vapaa-aikatoimi tukee omilla toimillaan ristijärveläisten (vauvasta vaariin) hyvinvoinnin kasvua. Tietoutta terveellisistä elämäntavoista jaetaan jatkuvasti, kuntalaisia pyritään osallistamaan itsensä monipuolisesti myös liikunnan alalla ja yhteisöllisyyden kasvua pyritään tukemaan resursseja, tietoa, taitoja ja tiloja tarjoamalla.</p>	
<b>Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia) 2024</b>		
<b>Tavoite</b>	<b>Mittari</b>	<b>Tavoitearvo</b>
Kuntalaisten osallistaminen hyvinvointia koskeissa asioissa.	Säännöllisesti toteutettavat hyvinvointikyselyt kuntalaisille.	Toteuttamiskelpoisten ehdotusten lisääminen ja niiden toteuttaminen olemassa olevien resurssien puitteissa Toteutetaan kysely joka toinen vuosi.
	Keskustelu mahdollisesta osallistavasta budjetoinnista.	Kuntalaisten aidon kuulemisen pohjalta tehty hyvinvointityönä osallistavaa budjetointia ja toteutettu kuntalaisten toiveita. Ainakin keskustelua aiheesta käydään. Käytetään osallistavaan budjetointiin 1500 e.

Nuorten osallistaminen nuoria koskeissa asioissa.	Nuorisovaltuuston kuuleminen säännöllisesti sekä nuorisovaltuuston mukaan pyytäminen heitä käsiteltävien asioiden tiimoilta.	Nuorisovaltuuston ja kunnan luottamusmiesten välinen yhteistyö toimivaksi. Nuorisovaltuuston jäsenet osallistuvat talousarvioseminaariin tai valtuuston kokouksiin vähintään kerran vuodessa.
Kunnan sekä järjestöjen ja yhdistysten välinen yhteistyö toimivaksi ja näkyväksi.	Saadaan toimiva yhteistyöverkosto ja toteutetaan hyte-indikaattoreiden mukaista osallistavaa toimintaa suunnitelmallisesti.	Kokoonnutaan säännöllisesti yhdistysten ja järjestöjen kanssa 3 kertaa vuodessa. Osallistetaan kuntalaisia tekemään aloitteita osallistamaan budjetointiin.

#### Suunnitelmavuosien tavoitteet 2026–2027

Liikuntatoiminnan ja tapahtumien järjestäminen monipuolisesti eri kohderyhmille. Liikuntaneuvonnan suunnittelu ja toteuttaminen vähän liikkuville kuntalaisille. Hyvinvointikyselyjen tulosten arviointi ja toiminnan kehittäminen kuntalaisia kuunnellen.

Nuorten osallistaminen toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen.

#### Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi

Yksi työntekijä ja monisisältöinen työnkuva kirjallisista töistä ohjauksiin on haasteellinen ja ajoittain kuormittava. Tapahtumien järjestäminen vähäisillä henkilöstöresursseilla haasteellista. Vastuualue seuraa talouden toteutumista ja raportoi poikkeamista.

Vapaa-aikapalvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	468	5 225	20 202		
Henkilöstökulut	-28 569	-31 730	-54 734	-30	-30
Palvelujen osto	-43 737	-43 750	-34 767	-34	-34
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 001	-795	-1 990	-1	-1
Avustukset					
Muut toimintakulut	-6 673	-7 930	-14 722	-14	-14
TOIMINTAKULUT	-79 981	-84 205	-106 213	-79	-79
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-79 513</b>	<b>-78 980</b>	<b>-86 011</b>	<b>-79</b>	<b>-79</b>

**Tehtäväalue**  
**Vastuhenkilö**

**Kirjasto ja kulttuuripalvelut**  
Kirjasto- ja kulttuurivastaava

Perustehtävä	<p>Lakisääteisen palvelun tavoitteena on edistää väestön yhdenvertaisia mahdollisuuksia sivistykseen ja kulttuuriin, tiedon saatavuutta ja käyttöä, lukemiskulttuuria ja monipuolista lukutaitoa, mahdollisuuksia elinikäiseen oppimiseen ja osaamisen kehittämiseen, aktiivista kansalaisuutta, demokratiaa ja sananvapautta.</p> <p>Tavoitteen toteuttamisessa lähtökohtina ovat yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus.</p> <p>Kirjasto on hyvinvointipalvelu, jonka tarkoituksena on tuottaa sen käyttäjille yhdenvertaiset mahdollisuudet elämän eri tilanteista selviämiseen, itsensä kehittämiseen ja henkiseen</p>
--------------	---

	<p>virikistäytymiseen sekä toimia kulttuurisena kohtaamispaikana.</p> <p>Kulttuuritoimen tarkoituksena on kuntalaisten hyvinvoinnin tukeminen taiteen ja kulttuurin keinoin yhdessä kunnan sivistystoimijoiden, yhdistysten ja Kainuun kulttuuritahojen kanssa.</p>	
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	Työn moninaisuus ja ajan rajallisuus ovat haasteena ainoana kirjasto-kulttuurityötä tekevällä. Alkuvuodesta 2025 siirrytään kolmen kunnan yhteisen kirjastonjohtajan ja osa-aikaisen kirjastopalvelusihteerin tarjoamaan palvelukokonaisuuteen.	
<b>Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)</b>		
<b>Tavoite</b>	<b>Mittari</b>	<b>Tavoitearvo</b>
Virikkeellinen kasvupitäjä	Kirjasto uudistuvine aineistoinen ja kulttuuritoimi tapahtumineen tarjoavat käyttäjilleen mahdollisuuksia henkiseen hyvinvointiin, yhteisölliseen vuorovaikutukseen ja luovuuteen.	Vähintään viisi yleisötapahtumaa/vuosi (joita voivat olla teatteriesitys tai konsertti, näyttely avajaisineen, kirjailijavierailu).
Luonnonläheinen harrastekunta	Kuntalaisia kannustetaan esittelemään harrastuksiaan, etenkin luontoon liittyviä näyttelyissä ja tapahtumissa.	Vähintään yksi luontoon liittyvä näyttely ja yhteisöllinen luontoilta/vuosi.
Mahdollisuuksien kunta	Kirjasto on osaltaan tukemassa kuntalaisten elinikäistä oppimista mm. digivalmiuksien käytössä.	Vähintään yksi käyttäjäkoulutus.
<b>Suunnitelmavuosien tavoitteet 2026–2027</b>		
Uusiutuvan kirjastoaineiston ja tapahtumien järjestämisen lisäksi Kainuun kirjastojen ja aluekehittäjäkirjasto Oulun kanssa jatketaan palvelujen kehittämissyhteistyötä. Kainuun kulttuuritoimijoiden yhteistyön tiivistyminen tuottaa aikaisempaa monipuolisempaa tapahtumatarjontaa. Kolmen kunnan yhdessä muotoilemia palveluja sovelletaan käytäntöön.		
<b>Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi</b>		
Sivistystoimialoilla on vuosittaiset toimintasuunnitelmat, joiden toteutusta arvioidaan toimintakauden päättyessä.		
<b>Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina</b>		
Kirjastoon tilattujen lehtivuositilauksien harventaminen.		
Talousarviovuonna Ristijärven kirjasto on mukana Kainuun kirjastojen yhteishankkeissa sekä Pohjoisen eKirjastossa, jonka rinnalle ja täydentäjäksi liitytään 1.1.2025 valtakunnalliseen kuntien yhteiseen E-kirjastoon.		
Eri-ikäisten kuntalaisten kirjastonkäyttöä tuetaan ja aktivoidaan uusiutuvalla kirjastoaineistolla, lukupiireillä ja -hankkeella, kirjailijavierailuilla ja muilla tapahtumilla. Käyttäjäpalautetta hyödynnetään kehittämisessä.		
Kulttuuritarjontaa toteutetaan näyttelytoiminnalla sekä järjestämällä teatteri- tai konserttimatkoja tai tuottamalla niitä omaan kuntaan mahdollisten yhteistyökumppaneiden kanssa. Kulttuuritoimi on mukana Kainuun ja Pohjois-Pohjanmaan liiton KAIPPO-hankkeessa, Kainuun lasten- ja nuorten kulttuurikeskus Kulturan toiminnassa, Kaikukortti-toiminnassa sekä Ämmäinviikon ja Ristijärvi Soitin järjestelyissä yhdessä Ristijärven Kulttuuritapahtuma ry:n kanssa. Kunta yhteistyötahoineen valmistautuu osallistumaan Oulu2026 kulttuuripääkaupunkivuoden tapahtumatuotantoon.		

## Strategiset tavoitteet 2024

Tavoite	Mittari	Tavoitearvo/toteuma
Yhteisöllisyys	Tapahtumat	Teatteri- ja konserttimatka, kirjailijavierailut, lukupiirit, näyttelyt
Kirjaston palvelukyky	Aineiston uudistaminen	> 400 kirjaa/1000 as (v. 2023 564) > 50 lehteä/1000 as (36) > 50 muuta aineistoa/1000 as (23)
Kirjaston käyttöaste		> 40 % asukkaista (47)
Lainojen määrä		> 14 lainaa / asukas (12,9)

Määrälliset tunnusluvut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS2026	TS 2027	Kainuu 2023*
Lainojen määrä / as	12,9	14	14	14	14	13,4
Kirjastokäynnit / as	9	10	10	10	10	6,9
Käyttömenot, netto €/as	127	115	115	115	115	63,4

\* Opetus- ja kulttuuriministeriön tilasto 2023. Ko. vuonna lisäksi Ristijärven e-aineistolainoja 2 509 kpl, jotka eivät suoraan näy Lainojen määrä/asukas -tilastossa. Kulttuurin osuus käyttömenoista 1 795 €.

Kirjasto- ja kulttuuritoimi	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	1 880	3 025	1 680	1	1
Henkilöstökulut	-59 058	-60 974	-54 471	-36	-36
Palvelujen ostot	-33 137	-30 000	-29 350	-44	-44
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-20 477	-19 300	-18 450	-18	-18
Muut toimintakulut	-37 565	-28 637	-71 953	-66	-62
TOIMINTAKULUT	-150 236	-138 911	-174 224	-164	-161
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-148 357</b>	<b>-135 886</b>	<b>-172 544</b>	<b>-162</b>	<b>-159</b>

## 5.6 Tekniset palvelut

**Vastuualue**                      **Tekniset palvelut**  
**Vastuuhenkilö**                 Tekninen päällikkö

Perustehtävä	<p>Tekniset palvelut vastaa kunnan yhdyskuntateknisten palveluiden toiminnasta sekä tuottaa ja ylläpitää kunnan tarvitsemia toimitiloja sekä edistää kunnan alueen/ympäristön viihtyisyyttä ja turvallisuutta.</p> <p>Teknisten palveluiden vastuualueina ovat rakennusvalvonta sekä rakennusluvut, kunnan maaomaisuuden hallinta, kunnan metsien hoito, kaava-alueet, liikenneväylät, liikunta- ja virkistyspaikat, tilapalvelut sekä kaukolämpö.</p>
Palvelujen nykytilan kuvaus ja toimintaympäristön muutokset	<p>Tekniset palvelut pyrkii tuottamaan laadukkaasti, tehokkaasti ja taloudellisesti vastuualueensa perustehtävät. Asiakkaiden, niin kuntalaisten kuin kunnan muiden toimialojen, tarpeet ja palaute otetaan huomioon toiminnassa. Haasteena ovat henkilöresurssien vähyyys ja alati muuttuva toimintaympäristö, mukaan lukien lainsäädännön muutokset.</p>

	Toiminnassa pyritään hyödyntämään uutta tekniikkaa, mm. digitalisointia sekä sähköisiä palveluja. Eri alojen asiantuntijoiden sekä muiden kuntien kanssa pyritään yhteistyöhön ja tiedon jakamiseen. Energian kulutukseen ja energiatehokkuuteen kiinnitetään huomiota ja kunta on liittynyt HINKU-verkostoon.	
Valtuustoon nähden sitovat toiminnalliset tavoitteet (kuntastrategia)		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Turvalliset liikenneväylät	Vahingot	Ei liukkauden aiheuttamia tapaturmia tai liikennevahinkoja.
Lähiliikuntapaikkojen kehittämishanke	Talousarvioon 2026 on viety ensimmäiset projektit/hankkeet.	Alkukartoitus/tarveselvitys tehty ja TA2026 viedään ensimmäiset projektit/hankkeet.
Kiinteistöjen energiankulutuksen pienentäminen	Kiinteistöjen energiankulutus	Säännöllisen valvonnan avulla pyritään pienentämään kulu- tusta.
Kaukolämpöverkoston hyvä hyötysuhde	Hyötysuhde	Hyötysuhteen pitäminen > 85 %:ssa.
Hinku-toimenpiteiden toteutus.	Energiatehokkuussopimuksen 2024–2025 mukaiset toimet.	Toteutetaan vähintään 4 toimenpidettä, joista vähintään 2 on suoraan kunnan käyttämän energian vähentämisen toimenpidettä.
Suunnitelmavuosien tavoitteet 2026–2027		
Tavoite	Mittari	Tavoitearvo
Lähiliikuntapaikkojen kehittämishanke	Lähiliikuntapaikkoja kehitetään vuosittain tehdyn suunnitelman mukaisesti.	Vuonna 2025 tehty suunnitelma edistyy ja sitä päivitetään aktiivisesti tarvittaessa.
Energiankulutuksen pienentäminen	Kunta tekee uuden Energiatehokkuussopimuksen v. 2025.	Sopimuksen mukaisten säästötoimenpiteiden toteuttaminen.
Sisäisen valvonnan suunnitelma ja riskien arviointi		
<p>Teknisellä toimialalla tehdään vuosittain paljon viranhaltijapäätöksiä. Viranhaltijapäätösten osalta tulee kiinnittää huomiota, että päätös on tehty toimivallan puitteissa, päätökset ovat asianmukaisesti esillä ja annettu tiedoksi asianosaisille sekä päätökset on annettu määräajan puitteissa tiedoksi toimielimille, joilla on asiassa otto-oikeus. Lisäksi hankintoihin liittyvissä viranhaltijapäätöksissä tulee seurata, etteivät hankintarajat ylity.</p> <p>Hankinnat tulee toteuttaa taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti noudattaen julkisia hankintoja koskevaa lainsäädäntöä ja kunnan hankintaohjeistusta. Hankintojen suunnitteluun, toteutukseen ja sopimustoimintaan kuluu paljon henkilöresursseja. Hankinnoista tehdään jatkossa hankinnan vuosikalenteri, joka auttaa henkilöstöä resurssoinnissa.</p> <p>Taloudellisten riskien hallintaa ja ennakointia pyritään toteuttamaan talouden seurannalla, ennakkoimalla muutoksia mm. vuokralaisissa tai kustannuksissa, päivittämällä kiinteistöjen PTS-suunnitelmia ja ylläpitämällä ja kunnostamalla kiinteistöjä sekä kunnallisinfraa ajallaan.</p>		



<b>Talouden sopeuttamissuunnitelman toimet talousarvio- ja suunnitelmavuosina</b>					
Kunnan omistuksessa olevia tarpeettomia kiinteistöjä/rakennuksia pyritään poistamaan ylläpito-kulujen minimoimiseksi esim. myymällä. Energiatehokkuussopimuksen mukaisten energiansääs-toimien toteuttaminen mm. kiinteistöjen valaistusta päivittämällä. Hankerahoitusta ja avustuksia hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.					

<b>Tekniset palvelut</b>	TP 2023	TA 2024	<b>TA 2025</b>	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	1 153 565	994 205	1 073 796	1 057	1 057
Henkilöstökulut	-271 024	-202 136	-222 904	-208	-211
Palvelujen osto	-354 017	-522 947	-605 910	-500	-500
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-661 888	-662 250	-732 410	-693	-699
Avustukset	-38 198	-40 000	-45 000	-45	-45
Muut toimintakulut	-76 681	-7 147	-37 936	-33	-33
TOIMINTAKULUT	-1 401 808	-1 434 480	-1 644 160	-1 479	-1 489
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-248 243</b>	<b>-440 275</b>	<b>-570 364</b>	<b>-422</b>	<b>-432</b>
Poistot	-273 055	-239 019	-247 876	-235	-216
Tilikauden yli-/alijäämä	-521 298	-679 295	-818 239	-656	-647

**Vastuualue**                      **Teknisten palveluiden hallinto**  
**Vastuhenkilö**                 Tekninen päällikkö

### Toiminta

Tehtäväalue sisältää teknisten palveluiden hallinnon ja investointien sekä muun rakentamisen toteuttamisen hallinnoinnin.

Rakennusvalvonnan ja rakennuslupien hallintaan kohdistuvat tavoitteet on esitetty Lupa- ja valvontalautakunnan yhteydessä.

<b>Teknisten palveluiden hallinto</b>	TP 2023	TA 2024	<b>TA 2025</b>	TS 2026 1 000 e	TS 2027 1 000 e
TOIMINTATUOTOT	48 905	16 500	16 900	17	17
Henkilöstökulut	-102 556	-111 060	-114 836	-98	-100
Palvelujen osto	-88 311	-84 000	-96 300	-76	-76
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-566	-1 000	-1 740	-2	-2
Muut toimintakulut	-7 350	-3 497	-30 186	-25	-25
TOIMINTAKULUT	-198 783	-199 557	-243 062	-202	-203
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-149 878</b>	<b>-183 057</b>	<b>-226 162</b>	<b>-185</b>	<b>-186</b>

Rakennustarkastajan palvelut ostetaan toistaiseksi Hyrynsalmen kunnalta. Nykyinen rakennustarkastaja tulee eläköitymään alkuvuodesta 2026. Vuoden 2025 aikana tullaan selvittämään rakennustarkastuksen kuntayhteistyön jatko. Kuntayhteistyön uudistamiseen liittyen joudutaan paperiset rakennuslupa-asiakirjat muuttamaan sähköiseen muotoon.

Maankäyttö- ja rakennuslain uudistuminen Rakennuslaiksi tulee aiheuttamaan ohjelmistojen päivittämistä, joka aiheuttaa lisäkustannuksia.

**Vastuualue**                      **Liikenneväylät ja tilapalvelut**  
**Vastuuhenkilö**                 Tekninen päällikkö

### **Liikenneväylät ja yleiset alueet**

Tehtäväalue vastaa kunnan kaavateiden ja yleisten alueiden huollosta ja kunnossapidosta. Tiet ja alueet pyritään hoitamaan kustannustehokkaasti ja suunnitelmallisesti huomioiden niiden viihtyvyys ja turvallinen käyttö.

Liikenneväylien ylläpitoon ja kunnostukseen arvioidaan menevän noin 100 000 euroa vuonna 2025. Hiekkateiden sorastuksen osuus on arviolta 20 000 euroa. Kaavateiden talvikunnossapito ostetaan Sotkamolaiselta Tipaskone Oy:ltä 2026 kevääseen saakka.

Yksityisteiden tieavustuksiin varataan yhteensä 45 000 euroa, joka koostuu asumisavustuksesta (35 000 euroa) ja avustuksesta tiekunnille (10 000 euroa).

Yleisten alueiden hoitoon sisältyy mm. Saukkovaaran rinteet ja hissit, kaava-alueen puistot ja piha-alueet, venevalkamat sekä maaomaisuuden hallinta. Keskustan puistojen ja piha-alueiden kunnossapitoa on ostettu aiemmin 4H-yhdistykseltä, mutta TE-uudistuksen vuoksi yhteistyö tulee muuttumaan. Muutoksen vuoksi varaudumme ylimääräisen kunnossapitotyöntekijän palkkaamiseen osaksi vuotta.

Maaomaisuuden hallintaan sisältyy kunnan omistamien maiden vuokraaminen. Vuokratuotot ovat noin 10 000 euroa vuonna 2025. Tonttien vuokrasopimukset on sidottu vuosittaiseen indeksikorotukseen. Lisäksi kunta saa tuulivoimaan liittyvää vuokratuottoa riippuen kaavoituksen ja sopimusten tilanteesta.

### **Liikunta- ja virkistyspaikat**

Kunta haluaa kehittää ja ylläpitää lähiliikuntapaikkoja sekä Saukkovaaran aluetta. Tähän työhön on perustettu lähiliikuntapaikkojen kehittämishanke, jonka puitteissa tehdään alkuvuonna 2025 alkukartoitus. Kartoituksessa käydään läpi kunnan sekä eri toimijoiden tarpeita ja ideoita lähiliikuntapaikkoihin liittyen, jonka jälkeen muodostetaan lähiliikuntapaikkojen kehityssuunnitelma tuleville vuosille.

Liikuntapaikkojen, latujen ja reittien kunnostusajankohdan ilmoittamiseen/seurantaan on hankittu esim. puhelimeen ladattava Fluent Outdoors-ohjelma. Ohjelman avulla käyttäjä voi tarkastaa esim. hiihtoladun kunnostusajankohdan. Ohjelmaan ladataan myös muut ulkoilureitit, taukopaikat, kelkkaurat sekä reittien varrella/läheisyydessä olevat palvelut.

Latujen kunnossapito toteutetaan ostopalveluna paikalliselta yrittäjältä kevääseen 2025 saakka, jonka jälkeen kunnossapito on kilpailutettava.

Vuoden 2025 Oumo-hanke on Melontalaiturin rakentaminen keskustan uimarantaan. Kunnan omavastuu hankkeesta on 7 500 euroa.

### **Tilapalvelut**

Tilapalveluiden tehtävänä on hallinnoida ja vuokrata omistamiaan kiinteistöjä ja rakennuksia sekä kunnalle että yrityksille. Lisäksi tehtäväalueeseen kuuluvat metsien hoito, kaukolämpö ja vesihuolto.

Kainuun Hyvinvointialue vuokraa toimitiloja kunnalta, mm. paloaseman, ensihoidon ja kotihoidon tilat. Vuoden 2025 alusta voimaan tulevien vuokralaismuutosten myötä tulevat kunnan HVA:lta saamat vuokratuotot vähenemään noin 17 000 euroa/vuosi.

Osaan kiinteistöistä on kiinteistöjen siivousta ja kiinteistöhoitoa tuottanut 4H-yhdistys, mutta TE-uudistus tulee aiheuttamaan muutoksia myös näihin toimintoihin. Muutoksen vuoksi varaudumme ulkopuolisten toimijoiden sekä ylimääräisen työntekijän käyttöön.

Kunta on tehnyt Energiatohokkuussopimuksen vuosille 2024–2025 (HINKU), joka veloittaa kuntaa tekemään energiansäästöön liittyviä toimenpiteitä. Tähän liittyen kirjastoon ja kunnantalolle tullaan vaihtamaan led-valoja sekä Katvela-Museon yläpohjan lämmöneristystä tullaan parantamaan.

Kunnan omistamilta kiinteistöiltä hakataan metsää vuosittain metsähoitosuunnitelman mukaisesti. Tuotot ovat olleet vuosittain noin 100 000 euroa ja jälkihoidon kustannukset noin 16 000 euroa.

Kunnan kaukolämmön tuottaa Nevel Oy. Kunta omistaa ja hallinnoi kaukolämpöverkkoa, jossa on asiakkaina sekä ulkoisia että sisäisiä asiakkaita. Nevel Oy:n kanssa on lokakuussa 2024 päivitetty kaukolämmön toimitussopimus, jonka perusteella kunnan maksama energiamaksu tulee nousemaan. Tästä syystä myös kunta joutuu nostamaan kaukolämmön edelleen laskutuksen hintoja.

Vesihuollon palvelut tuottaa pääsääntöisesti Ristijärven Vesihuolto-Osuuskunta. Poikkeuksena Saukkovaaran alue.

Liikenneväylät ja tilapalvelut	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
TOIMINTATUOTOT	1 104 660	977 705	1 056 896	1 041	1 040
Henkilöstökulut	-168 468	-91 076	-108 068	-110	-112
Palvelujen ostot	-265 706	-438 947	-509 610	-424	-424
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-661 322	-661 250	-730 670	-691	-697
Avustukset	-38 198	-40 000	-45 000	-45	-45
Muut toimintakulut	-69 331	-3 650	-7 750	-8	-8
TOIMINTAKULUT	-1 203 025	-1 234 923	-1 401 098	-1 277	-1 285
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-98 365</b>	<b>-257 218</b>	<b>-344 201</b>	<b>-237</b>	<b>-246</b>
Poistot	-269 238	-239 019	-245 315	-234	-215
Tilikauden yli-/alijäämä	-367 603	-496 237	-589 517	-471	-461

## Toimielin Lupa- ja valvontalautakunta

Lautakunta johtaa ja kehittää alaistiaan toimialaa ja vastaa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Lautakunta seuraa ja arvioi palvelujen vaikuttavuutta ja varaa asukkaille ja käyttäjille mahdollisuuden osallistua palveluiden suunnitteluun ja kehittämiseen.

Lautakunta edustaa kuntaa ja käyttää kunnan puhevaltaa toimialaansa kuuluvissa asioissa.

Lupa- ja valvontalautakunta vastaa rakentamisen viranomaispalveluista, luvista sekä rakentamisen valvonnasta ja neuvonnasta. Rakennustarkastajapalvelut ostetaan Hyrynsalmen kunnalta.

Lupa- ja valvontalautakunta toimii kunnan ympäristöviranomaisena ja viranhaltijatehtäviä hoitaa kaksi ympäristötarkastajaa ostopalveluna Suomussalmen kunnalta.

Lautakunnan esittelijänä toimii rakennustarkastaja ja ympäristöasioiden osalta ympäristötarkastaja.

Lupa- ja valvontalautakunta	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 eur	TS 2027 1 000 eur
-----------------------------	---------	---------	---------	----------------------	----------------------

Henkilöstökulut	-1 010	-914	-1 105	- 1	- 1
Palvelujen ostot	-28	-300	-200	0	0
Aineet, tarvikkeet, tavarat	0	-100	-30	0	0
Toimintakulut	-1 037	-1 300	-1 335	- 1	- 1
<b>TOIMINTAKATE</b>	<b>-1 037</b>	<b>-1 314</b>	<b>-1 335</b>	<b>- 1</b>	<b>- 1</b>

### Ympäristön valvonnan tavoitteet vuodelle 2025:

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Valvottavien kohteiden kartoitus ja merkintä ympäristötietojärjestelmä YLVA:an.	Kuinka suuri prosentuaalinen osuus valvottavista kohteista on saatu kirjattua YLVA:an.	Valvottavat kohteet on kartoitettu ja merkitty ympäristötietojärjestelmään 31.12.2025 mennessä.
Ympäristönvalvontasuunnitelman ja siihen liittyvän ympäristönvalvontaohjelman valmistuminen ja käyttöönotto.	Valvontasuunnitelman ja valvontaohjelman valmistumisaste.	Ympäristövalvontasuunnitelma ja -ohjelma on valmistunut ja käyttöönotettu 31.12.2025 mennessä.
Ympäristönsuojelumääräysten laatimisen aloittaminen.	Toteutumisen seuranta.	Laatiminen on aloitettu.

### Rakennustarkastuksen tavoitteet vuodelle 2025:

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Hakemusten käsittelyajat, uuden rakennuslain mukainen käsittelyaika max 3 kk hakemuksen valmistumisesta (hakemuksessa oltava kaikki tarvittavat tiedot).	Lupapisteen kautta valmiin hakemuksen käsittelyajan laskeminen	Kaikki käsittelyyn otetut valmiit hakemukset käsitelty max 3 kk:n aikana.
Kunnan hallintosäännön päivittäminen rakennuslain osalta, kun uusi rakentamislaki on voimassa.	Kunnanhallituksen käsittely/hyväksyminen	Hallintosääntö on päivitetty.
Kunnan rakennusjärjestys tulee päivittää 31.12.2026 mennessä.	Kunnanhallituksen käsittely/hyväksyminen	Rakennusjärjestys on päivitetty.
Paperisten rakennuslupapöytäkirjojen ja -asiakirjojen sähköistäminen.	Toteumaprosentti	Asiakirjoista on sähköistetty yli 80 % 31.12.2025 mennessä.

## 6 Investoinnit

### 6.1 Perustelut

Kunnan päiväkotij sijaitsee Attendon omistamassa kiinteistössä. Talouden sopeuttamissuunnitelman myötä on noussut esille kunnan maksamat korkeat vuokratkustannukset. Tämän vuoksi vuonna 2024 on aloitettu päiväkodin tilaratkaisun selvitystyö. Tavoitteena on löytää ja rakentaa päiväkodille tilat kunnan omistamaan kiinteistöön. Tähän tilojen käyttötarkoituksen muuttamiseen varataan vuosille 2025-2026 yhteensä 300 000 euroa.

Katvela-Museoon tullaan toteuttamaan yläpohjan lisäeristäminen, jolla parannetaan kiinteistön energiankulutusta sekä vesikaton ja yläpohjan käyttöikä. Kustannusarvio tälle on 10 000 eur.

Uutela-Käsityökeskuksen pihalla järjestetään paikallisia tapahtumia. Kiinteistön ulkoalueen sähköjärjestelmä on iäkäs/huonokuntoinen ja on tarve uusia ulkosähköpääkeskus sekä sähköjen ulkovedot. Tämän investoinnin kustannusarvio on 10 000 eur.

### 6.2 Investointisuunnitelma 2025–2027

Investointisuunnitelma	TA 2025	TS 2026	TS 2027
<b>Aineettomat hyödykkeet</b>			
tulot			
menot			
<b>nettomenot</b>			
<b>Maa- ja vesialueet</b>			
sitovuustaso hankekohtainen			
tulot			
menot			
<b>nettomenot</b>			
<b>Rakennukset</b>			
sitovuustaso hankekohtainen			
tulot			
menot			
<i>Päiväkodin tilaratkaisu</i>	-150 000	-150 000	
<i>Katvela-Museon yläpohja</i>	-10 000		
<i>Uutela-Käsityökeskus ulkoal. sähkö</i>	-10 000		
<b>nettomenot</b>	<b>-170 000</b>	<b>-150 000</b>	
<b>Kiinteät rakenteet ja laitteet</b>			
sitovuustaso hankekohtainen (kunnallistekniikka ja liikuntapaikat, eriteltävä uudisrakentaminen ja ylläpito)			
tulot			
menot			
<b>nettomenot</b>			
<b>Koneet ja kalusto</b>			
sitovuustaso palvelualueittain			
tulot			
menot			

<b>nettomenot</b>			
<b>Muut aineelliset hyödykkeet</b>			
tulot			
menot			
<b>nettomenot</b>			
<b>Osakkeet ja osuudet</b>			
tulot			
menot			
<b>nettomenot</b>			
<b>Investoinnit yhteensä</b>			
tulot	0	0	0
menot	170 000	150 000	0
<b>nettomenot</b>	<b>170 000</b>	<b>150 000</b>	<b>0</b>

Mikäli talousarviovuoden aikana tulee osto- tai myyntitarjouksia kunnan omistamien maa- ja metsä-alueiden, tonttien tai osakkeiden osalta, niin kunnanhallitus päättää ostosta ja myynnistä 100 000 euroon saakka.

## 7 Kuntakonserni

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuusto päättää kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Konsernijohto vastaa kuntakonsernissa omistajaohjauksen toteuttamisesta sekä konsernivalvonnan järjestämisestä (kuntalaki 48 §).

Toiminnalliset tavoitteet asetetaan merkittävimmille tytäryhteisöille. Vuokrataloja tarkastellaan yhtenä kokonaisuutena. Kunnanhallitus on hyväksynyt konserniyhtiöiden toimintaa ohjaavan konserniohjeen 14.3.2018.

Konsernirakenne 31.12.2023	Yhdistelty (kpl)	Omistusosuus %
<b>Tytäryhteisöt</b>		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	2	
Kt Oy Saukkohaka		100
Ristijärven Vuokratalot Oy		100
Muut yhtiöt	1	
Senioripolis Oy		100
Osuuskunnat	1	
Osuuskunta Seniorisilta		58,8
<b>Kuntayhtymät</b>	3	
Kainuun liitto		1,81
Kainuun jätehuollon ky (Ekokymppi)		2,04
<b>Osakkuusyhteisöt</b>		
Ristijärven Vesihuolto-osuuskunta (yhdistelemätön)		47,86
<b>Yhteensä</b>	<b>7</b>	

Kuntayhtymät kuuluvat konserniin, mutta ne eivät ole kunnan tytäryhteisöjä. Osakkuusyhteisö on konserniin kuulumaton yhteisö, jossa kunnalla on vähintään viidesosa ja enintään puolet yhteisön osakkeista tai osuuksien äänimäärästä ja jossa kunnalla on vähintään viidesosa yhteisön osakepääomasta. Osakkuusyhteisöjä on yksi, Ristijärven Vesihuolto-osuuskunta.

Aktiivisesti toimivien yhtiöiden lisäksi kunnan 100 %:ssa omistuksessa ovat toistaiseksi vailla aktiivista toimintaa oleva Senioripolis Oy ja Kiinteistö Oy Saukkohaka, jonka asunnonvuokraustoiminta on lopetettu ja vuokratalo on myyty. Yhtiöt on asetettu selvitystilaan 12.6.2024 ja ne pyritään lopettamaan vuoden 2024 aikana.

### ***Ristijärven Vuokratalot Oy***

**Vastuualue**                      **Asuminen/Yrityskiinteistöt**  
**Vastuuhenkilö**                **Elinvoimapäällikkö**

#### **Toiminta**

Tehtäväalue vastaa Ristijärven kunnan asuntotoimeen liittyvien palveluiden tuottamisesta, asumisviihtyvyyden, turvallisen asumisen ja muiden asumisedellytysten parantamisesta sekä Ristijärven Vuokratalot Oy:n ja kunnan asuntotoimen toimien yhteen sovittamisesta.

Ristijärven Vuokratalot Oy:n hallinnoitavana on 56 asuinhuoneistoa. Kunnan suoraan omistamien asuinhuoneistojen määrä on 12. Tavoitteena on pitää huoneistojen käyttöaste yli 90 %:ssa.

Ristijärven Vuokratalot Oy tarjoaa asumista pari- ja rivitalotyyppisissä kohteissa ja kunnan omistamat huoneistot tarjoavat kerrostalotyyppistä asumismuotoa.

Yrityskiinteistöjen tarjonta kunnalla on hyvin vähäistä, käytännössä vapaita yrityskiinteistöjä ei ole, mutta asuinkiinteistökanta on kysyntään nähden riittävä.

### Toiminta-ajatus

Vuokrataloyhtiön toiminta keskittyy vuokra-asuntojen vuokraustoimintaan sekä asuntojen hallintaan ja markkinointiin. Tavoitteena on ylläpitää asuntojen korkea käyttöaste ja jatkaa rakennusten kunnostustoimia siten että asunnot ovat houkuttelevia ja viihtyisiä sekä turvallisia käyttää ja asua.

### Visio

Ristijärven kunnan strategisena tavoitteena on saattaa kaikki Ristijärven kunnan suoraan tai välillisesti omistamat asuinhuoneistot kiinteistöyhtiön hallinnoitaviksi huomioiden Ristijärven Vuokratalot Oy:n taloudellinen kantokyky. Samalla tulee kuitenkin huolehtia siitä, että tarjottavien vuokra-asuntojen määrä vastaa kysyntää. Yhtiö hallinnoi, ylläpitää ja vuokraa huoneistoja sekä kehittää yhtiön tuottamia palveluita.

### Toiminta vuonna 2025

Ristijärven Vuokratalot Oy jatkaa suunnitellusti rakennusten kunnostustoimintaa. Tulevana vuotena on tarkoitus toteuttaa loput sauna-pesuhuoneremontit kiinteistössä Kunnaksenkuja 1 sekä tehdä suunnitelmat Kunnaksenkujan lämpökeskuksen saneeraukselle. Myös Kirkkotien paritalon lämmitysjärjestelmä kaippaa uudistusta.

Asumisviihtyvyydestä pidetään huolta kuuntelemalla asukkaiden toiveita ja toteuttamalla niitä mahdollisuuksien mukaan.

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Asukasviihtyvyys	Asukasvaihtuvuus	< 15 uutta vuokrasopimusta
Asuntojen korkea käyttöaste	Käyttöaste	Käyttöaste > 90 %
Talouden tasapaino	tulot > kulut+poistot	positiivinen tulos

Korkojen korkea taso vaikeuttaa yhtiön tuloksen muodostumista.

Ristijärven Vuokratalot Oy	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
Kiinteistön tuotot	360 716	340 000	360 000	-	-
Muut kulut	-221 923	-190 000	-221 000	-	-
<b>LIIKEVOITTO/-TAPPIO</b>	138 793	150 000	139 000	-	-
Poistot ja arvonalennukset	-109 637	-114 000	-90 000	-	-
Rahoitustuotot ja -kulut	-32 890	-48 000	-43 000	-	-
Voitto (tappio) ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja	-3 734	-12 000	6 000	-	-
Tuloverot	-13 882	-13 000	-14 000	-	-
<b>TILIKAUDEN VOITTO/TAPPIO</b>	<b>-17 615</b>	<b>-25 000</b>	<b>-8 000</b>	-	-

Konsernin sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.

## Osuuskunta Seniorisilta, VIRTALA



## Visio

Osuuskunta Seniorisilla liiketoiminta-ajatuksen tavoitteena on asiakaskunnan kokonaisvaltaisen palvelukokonaisuuden toteuttaminen perustuen hyvinvointi- / liikuntapalvelujen, ohjelmapalvelujen, majoituspalvelujen ja kahvilapalvelujen myymiseen. Osuuskunnan tarkoituksena on terveyttä, kunnossa pysymistä ja hyvää oloa edistävien palveluiden tuottaminen erityisesti ikääntyville henkilöille kannattavan liiketoiminnan muodossa. Lisäksi tarjotaan palveluita ja tiloja kaiken ikäisille asiakkaille sekä yrityksille.

## Toiminta ja organisaatio

Osuuskunta Seniorisilta ylläpitää Liikuntatalo Virtaalan toimintaa ja harjoittaa vuokraustoimintaa omistamissaan Apartamentos -huoneistoissa osoitteessa Verkkotie 10 sekä mahdollisuuksien mukaan kunnan vapaana olevissa asuntotiloissa. Toiminnan tavoitteena on löytää uusia käyttäjäryhmiä palvelujen piiriin ajankohtaisilla teemoilla ja palvella paikkakuntalaisia sekä matkailijoita. Asuntojen vuokraustoimintaa lyhyt- ja pitkäaikaiseen käyttöön jatketaan.

Vastuuorganisaationa toimii osuuskunnan hallitus, jossa ovat edustettuina osuuksien omistajat. Kunnan omistusosuus on suoraan 58,8 % ja Seniorpolis Oy:n kautta 29,4 %. Osuuskunnalla on yksi varsinainen työntekijä.

Tavoite	Mittari	Mittarin tavoitearvo
Positiivinen tulos	Tulos ilman avustusta	Avustus tarpeeton

Konsernijohto raportoi valtuustolle kaksi kertaa vuodessa. Tytäryhteisöjen edustajat raportoivat kunnan edustajille kaksi kertaa vuodessa.

Osuuskunta Seniorisilta	TP 2023	TA 2025	TS 2026 1 000 €	TS 2027 1 000 €
Liikevaihto	88 131	70 000	-	-
Kunnan avustus	0	0	-	-
Muuttuvat kustannukset	-8 974	-6 500	-	-
Myyntikate	79 156	63 500	-	-
Kiinteät kustannukset	-51 626	-41 240	-	-
Käyttökate	27 530	22 260	-	-
Poistot	0	0	-	-
<b>LIIKEVOITTO/-TAPPIO</b>	<b>27 530</b>	<b>22 260</b>	-	-
Rahoitustuotot ja -kulut	-478	-500	-	-
<b>VOITTO / TAPPIO</b>	<b>27 051</b>	<b>21 760</b>	-	-

Konsernin sisäisiä eriä ei ole eliminoitu.